

Møte mandag den 27. april 2009 kl. 15.12

President: Berit Brørby

Dagsorden (nr. 32):

1. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om lov om endring i lov 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke (Innst. O. nr. 57 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 34 (2008–2009))
2. Innstilling fra næringskomiteen om lov om dyrevelferd (Innst. O. nr. 56 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 15 (2008–2009))
3. Referat

Valg av settepresident

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges en settepresident for Odelstingets møte i dag – og anser det som vedtatt.

Presidenten vil foreslå Per Rune Henriksen. – Andre forslag foreligger ikke, og Per Rune Henriksen anses enstemmig valgt som settepresident for dagens møte.

Statsråd Trond Giske overbrakte 14 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Statsråd Trond Giske [15:13:58]: – og vi kommer tilbake med mer senere.

Presidenten: Proposisjonene vil likevel bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [15:14:18]

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om lov om endring i lov 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke (Innst. O. nr. 57 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 34 (2008–2009))

Presidenten: Etter ønske fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre foreslår presidenten at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Anders Anundsen (FrP) [15:15:16] (ordfører for saken): Jeg har nok en gang lyst til å takke komiteen for et utmerket samarbeid. Denne saken henger sammen med den proposisjonen som Stortinget behandlet for bare

noen minutter siden, og bakenfor den ligger det store tverrpolitiske kirkeforliket.

For å få gjennomført det valget som skal gjennomføres til høsten, er det nødvendig med en hjemmel for forsøket. I høringen som komiteen har avholdt om denne saken, har det vært en enstemmig tilslutning til det lovforslaget som ligger til behandling.

Det er imidlertid ett område hvor det har vært en viss uenighet, og det er nødvendigheten av at departementet skal være nødt til å godkjenne de reglene som Kirkemøtet velger å vedta for valget. Der har Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre et alternativt forslag, der en ikke er avhengig av departementets godkjenning, men at en legger til grunn det vedtak Kirkemøtet fatter for valgordningen. Det henger sammen med at departementets hovedbegrunnelse for å ha denne godkjenningmuligheten skal være av økonomisk art. For Fremskrittspartiets vedkommende er det rimelig klart at det er Stortinget som er bevilgende myndighet, og Kirken må uansett i de vedtak de fatter, forholde seg til de økonomiske rammene som Stortinget til enhver tid vedtar.

I høringen gav Kirkerådet uttrykk for at de legger til grunn at departementet ikke blander seg inn i Kirkemøtets vedtak, selv om det i hjemmelen gis rom eller mulighet for det. Opposisjonen er ikke like trygg som Kirkerådet, og det er derfor dette forslaget ligger her. Samtidig mener i hvert fall Fremskrittspartiet at mindretallsforslaget svarer mye bedre med det som vil være fremtidens kirkeordning, hvor den statlige styring og kontroll over Kirken vil være betydelig redusert.

Det er et område som er tatt opp i proposisjonen som ikke har direkte sammenheng med selve lovforslaget, men som knytter seg til en debatt i offentligheten som har pågått en stund, nemlig Kirkens ønske om å styrke presesfunksjonen. Det er i den sammenheng lagt opp til fra Kirkens side at de ønsker å opprette et tolvte bispeembete som skal håndtere presesordningen, og på den måten styrke den kirkelige ledelse og kontakten med offentlige myndigheter.

I høringen ble det klart at veldig mye er uavklart når det gjelder forholdene rundt den tolvte biskopen. Vi hørte også at bispedømmerådet var ute og sa at deres støtte til den tolvte biskopen var avhengig av hvor den tolvte biskopen skulle lokaliseres, og at det hadde vært en rekke ulike forhold som hadde vært gjenstand for debatt. Derfor er det veldig bra at en enstemmig komité er enig om at hele dette spørsmålet skal reises inn for Stortinget og legges frem som egen sak. Jeg tror det er trygt å si at det er tverrpolitisk enighet om at Kirkens ønske om en styrket presesfunksjon har veldig god gjenklang i dette hus.

Jeg vil med dette ta opp mindretallsforslaget og samtidig gjøre oppmerksom på at samtlige partier vil støtte innstillingen til slutt, om enn noen da subsidiært.

Presidenten: Representanten Anders Anundsen har tatt opp det forslag han refererte til.

Torfinn Opheim (A) [15:19:19]: Saksordfører Anundsen har lagt fram saken på en god og grei måte, og jeg skal derfor i det lengste forsøke å unngå å repetere alt-

for mye av det som allerede er sagt. I den anledning kan jeg bare vise til Ot.prp. nr. 34 for 2008–2009 og selvfølgelig innstillingen fra komiteen.

Komiteen har som sagt stort sett vært enig i alt når det gjelder denne saken. Det er jo bra, ikke minst for Den norske kirke som dermed vet at Stortinget står bak det arbeidet som nå skal gjøres i Kirken.

Hele saken dreier seg om en viktig del av den politiske avtalen som alle partiene på Stortinget skrev under i fjor vår. Den avtalen dreide seg om utviklingen av forholdet mellom staten og Den norske kirke, og den delen jeg sikter til i denne avtalen, dreier seg om demokratiutviklingen. I dette ligger det bl.a. hvordan en skal legge til rette for kirkevalget som skal avholdes til høsten. Vi vet at det har vært gjort forskjellige forsøk og tiltak tidligere for å få opp valgdeltakelsen, både ved valgene i 2001, 2005 og 2007. Da dreide det seg om forskjellige informasjonstiltak, valgkort, forholdstallsvalg, osv. Selv om forsøkene har vært gjort og erfaringene fra disse har blitt trukket, trengs det nå en ny forsøkshjemmel i kirkeloven fordi forsøkene denne gangen også handler om en ny sammensetning av bispedømmerådet og Kirkemøtet.

Når det gjelder presesfunksjonen i Bispemøtet, har ikke komiteen endelig konkludert her, i hvert fall ikke i denne komitébehandlingen.

Vi har merket oss at Bakkevig-utvalget mener at presesfunksjonen bør styrkes, og at dette utvalget tok til orde for opprettelsen av et tolvte bispeembete. Bispemøtet har i sitt høringssvar til Bakkevig-utvalgets innstilling sagt at de støtter utvalget når det gjelder forslaget om å styrke presesfunksjonen. Bispemøtet har også i eget vedtak bedt om at det opprettes et tolvte bispeembete.

På vegne av flertallet støtter vi det å styrke presesfunksjonen og å opprette et tolvte bispeembete. Vi er kjent med at det fortsatt gjenstår uløste problemstillinger som f.eks. valgordning, spørsmål om eget bispedømme for preses og ikke minst steds plassering. Vi ser derfor fram til at Regjeringen framlegger en egen sak for Stortinget hvor disse problemstillingene blir avklart.

Med dette støttes innstillingen.

Ine Marie Eriksen Søreide (H) [15:22:16] (komiteens leder): Jeg vil også her først bare gi tilslutning til det saksordføreren – og for så vidt også de andre talerne – har sagt, at dette er en sak hvor det er stor enighet, med unntak av det ene forslaget som representanten Anders Anundsen tok opp på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre.

Det er ikke grunn til å knytte så veldig mange kommentarer til så mye annet enn akkurat presesfunksjonen, fordi jeg oppfatter at det fra statsrådets og departementets side er en vilje til å gjøre noe for å styrke presesfunksjonen. Det har vært et tydelig og uttrykt ønske både i den høringa komiteen hadde i forbindelse med behandlinga av saken, og et tydelig ønske fra Bispemøtet og fra Kirkemøtet. Begrunnelsene for en styrket presesfunksjon er jo mange, og jeg skal ikke gå inn i disse her. Men det er bare all grunn til å slå fast, i hvert fall fra Høyres side, en støtte til Kirkens ønske om en styrket presesfunksjon.

Det vil jo da bli framlagt en egen sak for Stortinget om

dette, og det er derfor ikke noen større diskusjon om den nærmere innretninga av en styrket presesfunksjon eller et tolvte bispeembete i dag. Men jeg vil bare få uttrykke fra Høyres side at vi deler det syn Kirken har på nødvendigheten av å styrke presesfunksjonen. Det er en krevende funksjon, og man har vel kanskje sett opp gjennom de siste åra et stadig tydeligere behov for en styrking, all den tid Kirken forventes å være mer til stede både i folks liv og i den generelle samfunnsutviklinga, og at det derfor også er viktig med en styrket presesfunksjon. Men det har også vært viktig for Høyre å signalisere gjennom behandlinga i komiteen at når vi nå får en løsere tilknytning mellom stat og kirke, er det også naturlig at det er Kirken sjøl som bidrar til en utforming av de nærmere reglene om hvordan denne presesfunksjonen skal utøves.

Dagrun Eriksen (KrF) [15:24:34]: Heller ikke denne saken har de store konfliktlinjer i seg. Den er en nødvendig oppfølging av forliket om forholdet mellom stat og kirke som vi kom til enighet om i fjor.

Statskirken har de siste tiår fått økt selvstyre, med demokratisk valgte organer som menighetsråd, bispedømmeråd og kirkeråd, og med et eget kirkemøte. Kirkemøtet er også lovgivende forsamling i indrekirkelige spørsmål. I mange saker har Kirkens egne organer overtatt ansvaret på det åndelige/teologiske området, riktignok på delegasjon, utenom utnevning av de øverste lederne.

Jeg er glad for at vi gjennom avtalen starter en prosess hvor partenes felles mål er at utnevning av biskoper og proster overføres fra kirkelig statsråd til kirkelige organ som kirkemøte eller bispedømmeråd. Et element i dette var også at det skulle igangsettes en demokratireform, slik også Den norske kirke selv ønsker og har jobbet med over lengre tid. Avtalen slår fast hvilke elementer som skal gjennomføres: Økt bruk av direktevalg, kirkelig valg skal gjennomføres samtidig med offentlige valg, og reelle valgmuligheter. Dermed er dette en reform som skal vurderes ut fra struktur og ikke i form av et prosentmål for valgdeltakelsen.

Det handler om at vi nå skal legge til rette for at alle medlemmer i Den norske kirke har mulighet til – og at det er lett og enkelt – å delta og være med og påvirke i Den norske kirke.

I proposisjonen tas også spørsmålet om en styrket presesfunksjon opp. Bakgrunnen for forslaget er at Bispemøtet, med støtte fra Kirkemøtet, har bedt om at en slik funksjon styrkes. Det er ingen tvil om at det innebærer en stor merbelastning å ha presesvervet i tillegg til det å være biskop i et bispedømme.

I dag velges preses for en periode på fire år. Preses skal sørge for at biskopene innkalles til møte, samt lede forhandlingene i plenums møtene og i arbeidsutvalget. Preses er for øvrig fast oppnevnt representant i Kirkerådet og i det nordiske primatmøtet. Dessuten skal preses representere Bispemøtet i media og i sentralkirkelige og økumeniske sammenhenger dersom ikke annen biskop er valgt. Preses får med andre ord en nasjonal rolle med offisielle oppdrag i inn- og utland. En viktig funksjon, som også er økende i omfang, er kontakten med media. Preses

blir i stor grad Den norske kirkes offisielle representant i riksmidlene.

Med de økte kravene og oppgavene som gjennom årene er tillagt presesfunksjonen, er det naturlig at det ikke lenger er mulig å kombinere disse to funksjonene. Derfor støtter Kristelig Folkeparti departementets forslag om å styrke presesfunksjonen og at dette også vil omfatte å opprette et tolvte bispeembete, fordi dette er i tråd med Kirkens eget ønske.

Det gjenstår fortsatt mye arbeid og mange uløste spørsmål før en slik nyordning kan innføres. Komiteen har samlet seg om at vi legger til grunn at Stortinget får til behandling en sak om styrking av presesfunksjonen i Kirken etter at Kirken selv har tatt stilling til hvilke modeller den mener er mest aktuelle for styrking av presesfunksjonen.

Det er nok ikke noen overraskelse at for Kristelig Folkeparti vil det være Kirkens standpunkter som vil være retningsgivende for hvordan vi vil utforme en slik type presesfunksjon, og hvordan opprettelsen av et tolvte bispedømme vil se ut i tiden framover.

Rune J. Skjælaaen (Sp) [15:28:23]: Det gjelder det som de fleste har stanset opp ved, nemlig presesfunksjonen. Slik komiteen sier det, er jo alle enige om at presesfunksjonen bør styrkes, slik Kirken sjøl også sier det. Bispemøtet har jo også i eget vedtak bedt om at det opprettes et tolvte bispedømme.

Senterpartiet har avholdt sitt landsmøte for noen uker siden og vedtatt programmet for neste stortingsperiode. I dette programmet, under kirke, står det at Trondheim skal være kirkehovedstad. Det slår Senterpartiet fast. Så er spørsmålet hva en legger i dette at Trondheim skal være kirkehovedstad. Men jeg synes det er viktig å si fra denne talerstolen at det har Senterpartiet sagt på sitt landsmøte og i programmet for neste periode, og at det vil være bestemmende for Senterpartiet i forhold til hvordan vi vurderer dette med presesfunksjonen og det tolvte bispedømme. Jeg har lyst til å si – som også Dagrun Eriksen sa – at Senterpartiet selvfølgelig også vil lytte til hva Kirken sier, men det er jo viktig å understreke at avgjørelsen om dette faktisk skal tas her i Stortinget.

Odd Einar Dørum (V) [15:30:31]: Venstre står bak innstillingen, for i hovedsak er det den lovmessige oppfølgingen av statskirkeforliket fra i fjor, som vi har uttrykt glede over og tilfredshet med, som her får sin praktiske oppfølging. Vi står sammen med Høyre og Fremskrittspartiet om en del av saken, men vi vil, som vi har uttrykt, sammen med de to partiene stemme subsidiært for innstillingen.

Når det så gjelder den saken som er blitt en sak i saken, nemlig presesfunksjonen, vil jeg bare si følgende: Venstre støtter den tanken at vi skal få et tolvte bispeembete, og vi støtter den tanken at vi skal styrke presesfunksjonen. Men vi er også av den oppfatning at det er veldig mye som ikke er avklart i saken, og derfor ser vi også fram til at Stortinget får en sak som viser hvilke modeller vi skal arbeide etter.

Statsråd Trond Giske [15:31:21]: Forslaget om endringer i kirkeloven som behandles i dag, følger opp avtalen om det framtidige forholdet mellom stat og kirke som ble inngått mellom samtlige politiske partier på Stortinget 10. april i fjor, og behandlingen av stortingsmeldingen om stat og kirke.

Den politiske avtalen vi kaller kirkeforliket, bygger på at det skal gjennomføres en prosess som innebærer at utnevning av biskoper og proster overføres til andre kirkelige organ enn kirkelig statsråd. Avtalen forutsetter at det først skal gjennomføres en demokratireform, og den stiller visse krav til innholdet i reformen. Reformen skal bidra til å gi Kirkens organer en sterkere legitimitet og forankring hos kirkemedlemmene.

For å legge rettslig og finansielt til rette for at reformen kan skje i tråd med forutsetningene som er lagt inn i den politiske avtalen, har Regjeringen lagt fram én odelstingsproposisjon og én stortingsproposisjon. Det er nær sammenheng mellom lovforslaget og forslaget om en tilleggsbevilgning til gjennomføring av demokratireformen, som vi behandlet i Stortinget for noen minutter siden.

Jeg er glad for at hele komiteen følger opp forslaget til endring i kirkeloven. Endringen er nødvendig for at de kirkelige valgene i 2009 kan gjennomføres etter de valgreglene som Kirkemøtet har vedtatt. Kirkemøtet får myndighet til å fastsette valgeregler som avviker fra kirkelovens bestemmelser om sammensetning av bispedømmerådene og Kirkemøtet. Det er i tråd med dagens myndighetsfordeling og med føringen i den politiske avtalen om at demokratireformen skal gjennomføres i samarbeid mellom kirkelige og statlige organer. På samme måte er det Kirkemøtet og Kirkerådet som får hovedansvaret for gjennomføringen av reformen.

Komiteen konstaterer at Kirkemøtets opplegg for valgene på en god måte ivaretar forutsetningene i den politiske avtalen og demokratiseringsarbeidet i Kirken. Det er jeg glad for. Reglene legger bl.a. opp til at det skal etableres reelle valgalternativer, økt bruk av direkte valg og kirkevalg samtidig med stortingsvalget i september. Det skal gjennomføres valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet etter to ulike modeller, og valgene skal evalueres. Valgreglene bygger i stor grad på forslagene fra Bakkevig-utvalget.

Et av spørsmålene som ble berørt i den store høringsrunden om kirkedemokratiet, var presesfunksjonen. I lovproposisjonen tar vi også opp spørsmålet om å styrke presesfunksjonen i bispemøtet. Denne saken er tatt opp i tilknytning til arbeidet med demokratireformen, og den handler bl.a. om å opprette et tolvte bispeembete i Den norske kirke. En preses som har mer tid til å følge opp arbeidet blant biskopene og drive et aktivt internasjonalt arbeid, vil være en stor styrke for Den norske kirke. Det er riktig, som det ble sagt her fra Dagrun Eriksen, at det er en stor belastning å være leder for et stort bispedømme, samtidig som man nå får mer og mer internasjonalt arbeid og er Kirkens ansikt utad i mange ulike sammenhenger sammen med – selvsagt – Kirkerådets leder.

Jeg er glad for at flertallet i komiteen går inn for å styrke presesfunksjonen og for å opprette et tolvte bispeembete. Etter å ha fått Stortingets prinsipielle tilslutning

kan vi starte arbeidet med hvordan presesfunksjonen kan styrkes i praksis. For det er også helt korrekt, som flere av representantene sa fra talerstolen, at her er det mange detaljer som må avklares. Skal det være et eget bispedømme? Skal det velges blant de biskopene som er utnevnt, eller skal det være en ny? Det er mange slike ting som krever sin avklaring, også lokaliseringen, som noen har vært inne på her. Vi vil legge fram en sak for Stortinget om detaljene i dette og har ambisjon om å gjøre det i løpet av året, selvsagt etter at Kirkens organer har behandlet saken grundig.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1. (Votering, se side 466)

Sak nr. 2 [15:35:22]

Innstilling fra næringskomiteen om lov om dyrevelferd (Innst. O. nr. 56 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 15 (2008–2009))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 5 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 20 minutter, Fremskrittspartiet 15 minutter, Høyre 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Venstre 5 minutter. I tillegg foreslås 5 minutters taletid til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Hans Frode Kielland Asmyhr (FrP) [15:36:35] (ordfører for saken): Næringskomiteen har hatt til behandling Ot.prp. nr. 15 om ny dyrevelferdslov. Dette har vært en sak som næringskomiteen har brukt lang tid på. Vi har hatt en omfattende høringsprosess, og etter min oppfatning har vi også hatt en god behandling i komiteen, noe som har medført at opposisjonen har fått gjennomslag for innspill som vi har kommet med, og også innspill som har kommet fram under høringen, har fått gjennomslag. Jeg ønsker å gi regjeringspartiene ros for at man har kommet både enkelte høringsinstanser og opposisjonen i møte, og jeg kommer tilbake til enkelte av punktene.

I Norge tror jeg de aller fleste er helt enige om at vi skal ha et sterkt dyrevern. De som omgås dyr og eier dyr, enten det er som profesjonelle innenfor landbruk, annen type husdyrhold eller innenfor kjæledyrholdet, er av den oppfatningen at dyr skal behandles på en god og verdig måte. Denne nye dyrevelferdsloven vil bidra til det. Loven har også fått navnet dyrevelferdslov i forhold til dyrever-

lov tidligere. Det forsterker synspunktene om at vi ønsker en sterkere fokusering på dyrevelferd.

Formålet med loven er at loven skal fremme en god dyrevelferd og respekt for dyr. Vi som mennesker skal ha stor respekt for og behandle andre levende vesener her på jorda med den respekt og verdighet som de også fortjener. Det skal ikke hindre at vi kan benytte dyr til den nytten som også menneskene har, f.eks. innenfor jordbruket, for å skaffe oss den maten vi trenger.

Den nye loven kommer også på bakgrunn av ny forskning. Man har fått betydelig mer kunnskap om hvilke behov dyr har, hvilke følelser dyr har, og hvilken sansevne dyr har. Det har vi som medlemmer fått betydelig kunnskap om gjennom høringsprosessen og de innspill som er kommet der. Det er viktig å understreke at dette er ny kunnskap som har bidratt til grunnlaget for den nye loven.

Norge skal være ledende i verden innenfor dyrevern. Da er det naturlig at vi stiller stadig strengere krav, basert på den nye kunnskapen som vi har, til de av oss som skal omgås dyr og holde dyr, enten det er som privatpersoner eller innenfor næringsvirksomhet.

Like fullt har det vært noen stridstemaer under behandlingen av denne saken. Jeg skal ta noen av dem med en gang. Det kanskje største spørsmålet i denne saken er spørsmålet om dyrs egenverdi. Regjeringen hadde i høringsforslaget, som de sendte ut før de sendte proposisjonen til Stortinget, en setning i § 3 om dyrs egenverdi. Den lød:

«Dyr har en egenverdi uavhengig av den nytteverdien de måtte ha for mennesker.»

Det ble et betydelig påtrykk under komiteens behandling av saken for at begrepet «dyrs egenverdi» skulle tas inn i lovteksten igjen fordi det ville gi dyr en sterkere rettslig stilling enn hva loven ville gi uten at dette uttrykket var med. Et flertall i komiteen, unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, har tatt med dette begrepet og den setningen som da ble tatt ut etter departementets høringsrunde.

Nå er det slik at jeg tror at alle partier mener at dyr skal ha en egenverdi, og at vi bl.a. skal behandle dyr med en stor grad av respekt. Som saksordfører har jeg under sakens behandling hatt problemer med å få definert hvilken endring det vil bli for dyrs velferd når begrepet «egenverdi» blir tatt med i lovteksten. Jeg tror at de som skal fortolke denne loven, det være seg forvaltningen eller retts-systemet, vil få en betydelig utfordring med å få definert dette begrepet. Flertallet har i sine merknader skrevet at begrepet «egenverdi» ikke skal få noen betydning for slik vi kjenner dyreholdet i dag. Da vil jeg spørre: Hva er poenget med å ta med et slikt begrep dersom det ikke skal bidra til en betydelig bedring av dyrs rettsstilling? Da er spørsmålet: Hvilke konsekvenser vil dette få for det alminnelige dyreholdet? Vil det medføre noen innstramninger for dem som i dag holder dyr innenfor landbruket, innenfor fiskerinæringen eller innenfor kjæledyrholdet? Vil dette medføre at dyr blir definert som noe annet enn «ting»? I norsk rett fram til i dag er dyr å anse som «ting» i rettslig forstand.

Som sakens ordfører har jeg sendt et spørsmål til statsråd Lars Peder Brekk om dette. Han skriver følgende:

«Det vil ikke ha noen dyrevelferdsmessige konsekvenser å ta inn begrepet egenverdi i lovteksten. Som nevnt vil begrepet kun ha en symbolverdi og ikke i seg selv bidra til bedre dyrevelferd.»

Det er mange aktører som er opptatt av dyrevern, som under høringen har gitt uttrykk for at de håper at det å ta inn begrepet «egenverdi» vil bedre dyrs rettsstilling. Når statsråden skriver som han har gjort i brevet til komiteen av 10. februar d.å., er det klart at han på en måte kaster blår i øynene på dem som hadde håpet at dette skulle bidra til en bedre rettsstilling. Som sakens ordfører kan jeg ikke være med på å ta inn et begrep i en lovtekst når det er uklart hvilke rettslige konsekvenser det vil få for dyr eller for dem som skal holde dyr, selv om vi alle er enige om at vi skal holde fanen for dyrevern høyt, og vi skal gi dyr en høy grad av verdi. Spørsmålet er: Hvor langt går dette begrepet?

Loven inneholder også en paragraf om hjelpeplikt, at den som påtreffer dyr som har behov for hjelp, skal bidra til å hjelpe dyret eller umiddelbart varsle. Det er da også en paragraf om en varslingsplikt. Det har også vært debatt om dette med kompetanse hos dyreeier, og vi har hatt en debatt nå i vinter om man skulle stille krav til bønder som har god erfaring med å holde dyr, og også folk som har agronomutdanning, om at de skal pålegges ekstra kursing når det gjelder dyrehold. Her sier komiteen at agronomutdanning skal være tilstrekkelig utdanning i forhold til dette. Men flertallet sier at man også skal kunne kreve annen type kurs.

Det har vært en debatt om merking. Komiteen ønsker å få utredet en obligatorisk merking av katter og hunder.

Til rovdyr: I originalteksten ble det tatt inn et forslag om at dyreeier har plikt til å verne buskapen sin mot rovdyr. Dette er fjernet under behandlingen, og det er positivt. Når Mattilsynet pålegger beitenekt for bønder som er helt avhengig av å bruke sin utmark, gir dette en uholdbar tilstand i Bygde-Norge. Da har jeg ikke fått kommet gjennom alt jeg skulle si. Loven vil i hvert fall styrke dyrevernet i Norge betydelig, og jeg tar opp de forslag som Fremskrittspartiet står som forslagsstiller til.

Presidenten: Representanten Hans Frode Kielland Asmyhr har tatt opp de forslag han viste til. Jeg går ut fra at det er forslagene nr. 1–4, hvor Fremskrittspartiet er medforlagsstiller sammen med andre. Stemmer det?

Hans Frode Kielland Asmyhr (FrP) [15:47:10]: Det stemmer.

Arne L. Haugen (A) [15:47:34]: Først vil jeg takke saksordføreren for at han har gjort en meget ryddig og god jobb med tilrettelegging av komiteens behandling av saken, og for så vidt også for den grundige gjennomgangen av arbeidet med saken han har gitt her nå nettopp.

Vi skal i dag vedta en ny dyrevelferdslov som legger til rette for at Norge også i framtiden skal være et land som er ledende på dyrevelferdsområdet. Jeg vil si at det er veldig positivt at det er bred enighet om hovedlinjene i dette. Det er så mange fine sammenfallende merknader i

denne saken at det faktisk burde vært satt melodi til dem. I loven skjerper vi kravene til dyrevelferd ytterligere, bl.a. ved å fokusere på hvor viktig det er med god kompetanse hos dyreeiere. Det er svært viktig at dyr behandles godt, og at de skal avlives på en forsvarlig måte når det er nødvendig. Som det framgår, har det også heldigvis vært en svært positiv utvikling i folks oppfatning på dette området i de årene som har gått siden den forrige dyrevernloven kom i 1974.

God dyrevelferd er også et konkurransefortrinn for norsk landbruk. Om det så dreier seg om kyr i fjøset eller sauer på beite, er det avgjørende viktig at dyrene trives. Det gjør også produksjonen mer lønnsom. Som vi skriver i innstillingen, er kostnadsnivået her i landet høyt, og norske bønder kan sjelden konkurrere på pris. Norsk landbruk skal være kjennetegnet av god dyrevelferd, noe som vil være avgjørende for både råvarens kvalitet og landbrukets legitimitet.

I lovforslaget fra Regjeringen lå anerkjennelse av dyrs egenverdi som en vesentlig premiss. Dyr har ikke bare en nytteverdi for oss mennesker, men også en egenverdi. Siden det ikke fremgikk eksplisitt av lovteksten, fant flertallet i komiteen det hensiktsmessig å ta det inn i lovteksten, slik at det ikke kan misforstås. Jeg vil ikke utdype det nærmere nå, men bare vise til statsrådets brev som saksordføreren omtalte.

Fra tid til annen blir vi kjent med dyretragedier der dyr er funnet døde eller døende som følge av manglende føring og stell. Det må i størst mulig grad forhindres. Slike saker er ofte sammensatt av både helserelaterte og sosiale aspekter, og det er derfor viktig å få til et samarbeid mellom f.eks. helsepersonell og dyrevelferdsmyndighetene, slik at saken kan følges opp raskt og på en hensiktsmessig måte. Helsepersonell får nå en varslingsrett om dyremishandling, noe som er veldig bra, og selv om de har taushetsplikt, bør ikke det være til hinder for tverrfaglig samarbeid for å sikre dialog som kan forhindre at dyretragedier får utvikle seg. Det innføres også en generell hjelpeplikt for den som påtreffer dyr som er skadet, eller på annen måte trenger hjelp.

Dyreholders plikt til å beskytte dyr mot bl.a. rovdyr er tydeliggjort i denne loven. Det er ingen tvil om at den rovdyrpolitikken vi har vedtatt her i Stortinget, i enkelte tilfeller kan medføre at det blir nødvendig å gjennomføre tiltak for å hindre at dyr blir tatt av rovdyr. Mattilsynet gis gjennom lovens § 30 myndighet til å fatte vedtak om beiterestriksjoner. Ved slike inngripende restriksjoner lovfestes det også en rett til økonomisk kompensasjon for dyreeier. Ved konflikter mellom rovdyr og beitedyr må det ikke være den skadelidte som skal bære alle omkostningene. Det er viktig å sikre at det blir bevilget tilstrekkelig midler til å kunne kompensere ethvert slikt inngripende vedtak, og at forutsetningene for å utløse kompensasjon ikke blir endret etter bevilgningens størrelse. Det er noe vi også uttrykkelig har slått fast i innstillingen.

Elisabeth Røbekk Nørve (H) [15:52:59]: Et bredt flertall i Stortinget inngikk våren 2004 et forlik om rov-

viltpolitikk. Høyre har lagt dette forliket til grunn for sin politikk.

Hensikten med forliket var å ivareta Norges internasjonale forpliktelser i Bern-konvensjonen om å ha levedyktige bestander av de store rovdyrene, samtidig som hensynet til menneskers levestandard og mulighetene for fortsatt å ha aktive utmarksnæringer ble bevart.

Høyre mener at rovviltforliket har gitt mye verdifull innsikt. Men på bakgrunn av de ulemper forliket har ført til for lokalbefolkningen i de mest rovdyrutsatte områdene, mener vi det nå er på tide med en evaluering av forliket. Jeg viser i den forbindelse til Høyres forslag, Dokument nr. 8:127 for 2007–2008 om en evaluering av rovviltforliket for å få bedre samsvar mellom storsamfunnets, lokalsamfunns og enkeltindividers interesser.

Lovforslaget, slik det fremmes fra Regjeringen, utgjør et alvorlig inngrep i bondens eiendomsrett. Høyre er derfor sterkt bekymret for den effekt dette vil ha på norsk rovdyrpolitikk framover.

Bruk av utmarksbeite har svært lange tradisjoner og er en naturlig og viktig del av ressursgrunnlaget for landbruket i store deler av Norge. Full beitenekt i bondens utmarksområde er et direkte inngrep i eiendomsretten. Samtidig bidrar det til å øke bondens plikter og øke rovdyrkonflikten. Høyre mener derfor at oppbyggingstakten av rovviltbestandene må ta hensyn til nødvendig tid til tilpasninger for beitebrukerne og lokalsamfunnet generelt. Dette er nødvendig for å få forutsigbare rammebetingelser for levedyktig næringsvirksomhet i landbruket i områder med rovvilt. Tiltak for å redusere rovviltfaren må vurderes i saker der beitenekt kan være aktuelt, og beiterestriksjoner må kun benyttes når andre tiltak ikke gir tilstrekkelig beskyttelse.

Stortinget har allerede vedtatt at det skal være plass til både husdyr og rovdyr innenfor de områder hvor det er vedtatt at Norge skal tillate rovdyr. Høyre mener at inn- og utgripende vedtak om beiterestriksjoner med nedsanking av dyr eller forbud mot å sende dyr på beite må gi dyreeier rett til full kompensasjon, fordi beitenekt er et svært inn- og utgripende forslag som i praksis kan føre til at store deler av landbruket i rovdyrutsatte områder vil bli nedlagt.

Høyre er sterkt uenig i at dyreeiers rett til kompensasjon skal være bevilgningsstyrt, noe som kan innebære at det ikke gis full erstatning til de dyreeiere som rammes av pålegg om beitenekt. Høyre fremmer derfor følgende forslag om full erstatning for påløpte kostnader ved beitenekt:

«§ 31 første punktum:

Ved vedtak om beiterestriksjoner grunnet rovvilt etter § 30, har dyreeier rett til full økonomisk kompensasjon.»

Forslaget støttes av Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, men dessverre for bøndene ikke av Senterpartiet og resten av de rød-grønne.

I § 24 første ledd bokstav b fastslår Regjeringen at dyreholder skal sikre at dyr beskyttes mot rovdyr og andre farer. Det har oppstått usikkerhet om hvorvidt denne bestemmelsen pålegger dyreeieren et større ansvar enn etter dagens lov for å beskytte sine husdyr mot rovdyr. For å

klargjøre at dyreeiers ansvar ikke utvides, fremmet Høyre forslag om å ta ut ordet «rovdyr», slik at § 24 første ledd bokstav b da skal lyde:

«dyr beskyttes mot skade, sykdom, parasitter og andre farer. Syke og skadde dyr skal gis forsvarlig behandling og avlives om nødvendig.»

I Nationen den 25. mars kunne vi lese i et intervju med komitéleder Ola Borten Moe at bøndene vant fram i Stortinget, at bøndene likevel ikke skal pålegges å beskytte dyr mot rovdyr på lik linje med sykdommer og andre farer. «Vi har rett og slett fjernet ordet rovdyr,» sa Borten Moe til Nationen.

Høyre er glad for at bøndene på et område vant fram i Stortinget ved at en samlet komité og Regjeringen støttet forslaget fra Høyre om å fjerne ordet «rovdyr» i forslaget. Samtidig er Høyre svært skuffet over at Regjeringen ikke vil gi full erstatning for beitenekt grunnet rovdyr.

Mattilsynet har i dag adgang til å ilegge beitenekt i rovdyrutsatte områder. Det er relativt store konflikter knyttet til Mattilsynets vedtak om beitenekt. Høyre mener at Mattilsynets hjemmel for å ilegge beitenekt i rovdyrutsatte områder ikke skal gå lenger enn etter gjeldende rett.

Høyre mener også at opprettelsen av et register vil kunne fremme offentlighet i disse sakene og bidra til å være konfliktdependende. Sammen med Fremskrittspartiet fremmer Høyre følgende forslag:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at det opprettes et sentralt register over saker om beitenekt på grunn av rovdyr.»

Det er svært bekymringsfullt at det kun er tatt ut i underkant av halvparten jerv og bjørn av det som fellingskvoten tillater. Det kan bety at bøndene nok et år kan oppleve å få store tap av beitedyr grunnet rovdyr.

Jeg har stilt spørsmål til statsråd Solheim om dispensasjon til utvidet sesong for uttak av jerv i Midt-Norge. Svaret var dessverre nei. Jeg har også registrert at flere fra Senterpartiet, både i Stortinget og i regjeringskontorene, har uttalt til media at det er ønskelig med større uttak. Når statsråd Solheim også avslår kravene om utvidet felling fra Norges Bondelag, ja, da har jeg stor forståelse for at Senterpartiet må føle en viss frustrasjon. De har jo også måttet svelge at bønder ikke skal få full erstatning når Mattilsynet pålegger beitenekt nettopp grunnet rovdyr.

Høyre er fornøyd med at «rovdyr» nå ikke nevnes særskilt i lovens § 24. Lovens ordlyd – slik den ble foreslått i Ot.prp. nr. 15 for 2008–2009 – åpnet for at dyreeier skal ta byrden ved rene naturvern hensyn, noe som strider mot rovviltforliket og norsk politikk på området. Så lenge det står at dyreeier skal beskytte sine dyr mot «andre farer», vil det også omfatte rovdyr, slik at dyreeier vil ha plikt til å beskytte sine dyr mot rovdyr der det er nødvendig av dyrevern hensyn.

Regjeringen hadde også tatt ut formuleringen i høringsforslaget om at dyr har egenverdi uavhengig av den nytteverdien de måtte ha for mennesker. Høyre mener at begrepet egenverdi innebærer at dyr skal behandles godt og med respekt.

Høyre fremmet forslag om at formuleringen om egenverdi ble tatt inn i lovteksten på nytt, og jeg vil bare svare

saksordfører at jeg tror faktisk at det kan påvirke våre holdninger når det gjelder positiv tenkning om dyr og dyrevelferd.

§ 3 vil i sin helhet nå lyde som følger:

«Dyr har egenverdi uavhengig av den nytteverdien de måtte ha for mennesker. Dyr skal behandles godt og beskyttes mot fare for unødige påkjenninger og belastninger.»

Høyre er glad for at Regjeringen tok inn igjen forslaget, og at det nå støttes av flertallet utenom Fremskrittspartiet.

Mange frivillige legger ned en betydelig arbeidsinnsats og økonomiske ressurser i det å ta vare på forvillede og hjelpeløse dyr. Høyre mener det er på sin plass å utrede det å innføre en kompensasjonsordning til personer og organisasjoner som gjør et slikt viktig og samfunnsnyttig arbeid.

Sammen med Fremskrittspartiet og Venstre fremmer vi følgende forslag:

«Stortinget ber Regjeringen utrede mulighetene for å innføre en kompensasjonsordning til personer eller organisasjoner som frivillig tar hånd om forvillede og hjelpeløse dyr.»

Når det gjelder varsling og merking av dyr, støtter Høyre at det skal innføres en allmenn plikt til å varsle Mattilsynet eller politiet der hvor dyr lider.

Det er også viktig å understreke betydningen av at tilsynsmyndighetene skal rustes til å håndtere det ansvaret de pålegges.

Høyre støtter også forslaget om at en merkeordning for katter og hunder skal utredes.

Høyre mener imidlertid at en i en utredningsprosess bør ta høyde for at problemet med løskatter ikke er like stort over hele landet. En løsning kan være at kommuner som er spesielt plaget av løskatter og identitetsløse hunder, skal kunne få en hjemmel til å utarbeide en kommunal forskrift som medfører at katte- og hundeeiere kan pålegges merking av katter og hunder.

Til tross for at mange i det norske samfunnet har god kompetanse i hold av dyr, mener Høyre det er riktig å stille krav til god kompetanse for hold av dyr i landbruket. Vi mener at agronomutdanning må være tilstrekkelig, samtidig som det må tas hensyn til realkompetanse når den nærmere utformingen av kompetansekravene fastlegges.

Høyre vil også presisere at dette bør være et personlig ansvar for den enkelte dyreeier, og at det ikke må komme krav som er byråkratiske og fordyrende for dyreeierne.

Høyre mener det riktig å lovfeste dyrevernsnemndene som en del av Mattilsynet, da det vil gi et bedre og mer samlet kontrollapparat. Det må stilles romslige budsjetttrammer til disposisjon for dyrevernsnemndene slik at hyppige inspeksjoner kan gjennomføres.

Sammen med Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre fremmer Høyre følgende forslag:

«§ 30 andre ledd første punkt skal lyde:

Mattilsynet oppnevner dyrevernsnemnder for å ivareta lekmansskjønn og veterinærkompetanse i dyrevelferdsarbeid.»

Presidenten: Da avbryter Odelstinget sitt møte. Møtet blir satt igjen kl. 18.

Møtet hevet kl. 16.04.

Møte mandag den 27. april 2009 kl. 18

President: Berit Brørby

Dagsorden:

Sakene på dagens kart (nr. 32)

Man fortsatte behandlingen av

sak nr. 2

Innstilling fra næringskomiteen om lov om dyrevelferd (Innst. O. nr. 56 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 15 (2008–2009))

Inge Ryan (SV) [18:00:34]: Stadig vekk fra denne talerstolen er det flere av oss som har pekt på at Norge er verdens beste land å bo i. Da tenker vi vel hovedsakelig på at det er verdens beste land å bo i for folk. I dag behandler vi dyrenes ve og vel, og jeg tror det er viktig å ha en ambisjon om at Norge skal være verdens beste land å bo i også for dyrene. Derfor er det bra at vi har understreket dette med dyrs egenverdi.

Dyr er absolutt til nytte for oss, enten det er førerhunder, hester eller husdyr som brukes til matproduksjon. Men det er opplagt at også dyr har en egenverdi, derfor er vi glade for at man igjen har påpekt det så tydelig fra Stortinget. Vi må hele tida ha en ambisjon om at dyrene skal ha det optimalt fra de blir født, til de er avlivet. Det må vi streve etter hele tida. Jeg mener den loven som vi behandler i dag, absolutt er et steg i rett retning.

Vi er ikke helt i mål, det er fortsatt områder der vi må jobbe med forbedring, og der det også er politisk uenighet om hvordan vi skal forbedre ting – apropos dette med pelsdyrnæringa. Men dette er absolutt et steg i rett retning for at vi skal få forhold for dyrene som er så bra som mulig.

Mange har stilt spørsmål om det er en motsetning mellom det å ha optimal dyrevelferd og det å ha en effektiv matproduksjon. Jeg tror at i konkurransen om kundene framover er en av de tingene som blir lagt merke til, om man kan dokumentere at man har god dyrevelferd. Kundene er naturligvis opptatt av at man skal ha trygg mat, være sikker på at man ikke blir sjuk av det man putter i munnen. Men jeg tror kundene også er opptatt av at dyrene som man kjøper produkter fra, har hatt det så bra som mulig i den tida de var husdyr, og at man kan føle at det ikke har skjedd noe urimelig.

Et annet område som ble diskutert en del i komiteen, var dette med dyrs sosiale behov. Jeg tror at dyr absolutt har sosiale behov. Den som har hatt dyr sjøl – og det er vel de fleste av oss, for egen del har jeg hatt hund i hvert fall, og en del andre, mindre, kjæledyr – vet at dyrene har sosiale behov. Jeg mener at vi ikke skal undervurdere det. Det er viktig at det også legges til rette for at dyr kan omgås andre dyr, og at dyr kan omgås mennesker, slik at de har et liv som er så bra som mulig. For eksempel har vi

i komiteen diskutert dette med hest en del: Skal en hest kunne stå alene på båsen dag etter dag etter dag? Nei, det er ikke naturlig for en hest å stå på båsen dag etter dag. Hesten skal være sammen med andre hester eller sammen med andre, tilsvarende, dyr, slik at den opplever at f.eks. et sosialt behov blir tilfredsstilt. For hunder ser vi at det er likeens. Det er helt unaturlig for en hund at den ikke er sammen med hunder, andre dyr eller mennesker. Derfor er jeg veldig glad for at dette med sosiale behov er understreket. Dyr skal ha det godt, i likhet med oss mennesker. Norge skal være verdens beste land å bo i både for dyr og for folk.

Per Rune Henriksen hadde her overtatt presidentplassen.

Ingebrigt S. Sørfonn (KrF) [18:04:33]: Noreg er eit land som er verdsleiande når det gjeld dyrevelferd. Kristeleg Folkeparti er tilfreds med at den nye loven vil medverka til å sikra dette òg i framtida. Samtidig må det vera avgjerande å balansera kravet til ei streng dyrevernlvgjeving og omsynet til dei som skal eiga dyra, spesielt i landbruket.

Det framlagde lovforslaget er i stor grad ein rammelov. Regjeringa må ikkje gjera vesentlege innstrammingar eller liberaliseringar i dyrevelferda gjennom forskrifter utan at Stortinget vert høyrte. Det må ikkje koma pålegg om større kostnader utan at dyreeigarane får tid til å omstilla seg, og det må setjast høyringsfristar som gjev god tid til å uttala seg og til å omstilla seg. Det er viktig med eit godt og strengt dyrevern, men det må ikkje vera så strengt at det umogleggjer vanleg dyrehold.

Kristeleg Folkeparti har etter å ha tenkt grundig igjenom saka konkludert med at me er positive til at ei merkjeordning for kattar og hundar skal greiast ut, men eg føreset at her vert det brukt vit – eller skal me seia sunt bondevit – slik at ein tek atterhald for at problemet med lauskattar ikkje er like stort over heile landet.

Mange i det norske samfunnet har god kompetanse når det gjeld dyrehold. Godkjend agronomutdanning må f.eks. vera tilstrekkeleg kompetanse for dyrehold i landbruket. Det må òg takast omsyn til realkompetanse når den nærmare utforminga av kompetansekrava skal fastleggjast.

Stortinget har vedteke at det skal vera plass til både husdyr og rovdyr innanfor dei områda der det er vedteke at Noreg skal tillata rovdyr. Kristeleg Folkeparti er sterkt ueinig i at dyreeigaren sin rett til kompensasjon skal vera løyvestyrd. Det kan innebera at det ikkje vert gjeve full erstatning til dei dyreeigarane som er ramma av pålegg om beitenekt. Dette er eit uakseptabelt inngrep mot bonden sin eigedomsrett. Kristeleg Folkeparti er òg sterkt uroleg for den effekten dette vil ha på norsk rovdyrpolitikk framover. Difor er Kristeleg Folkeparti med på forslaget om at ved vedtak om beiterestriksjonar grunna rovvilt etter § 30 har dyreeigar rett til full økonomisk kompensasjon.

Pålegg om beitenekt vil skapa store utfordringar for bønder som driv med husdyrdrift, spesielt sau. Rovdyrpolitikken skaper allereie stor frustrasjon i mange bygdesamfunn som er heilt avhengige av landbruksdrift. Viss hus-

dyr må beita på innmark på grunn av rovdyr store delar av sommarhalvåret, vil dette ikkje vera berekraftig for den enkelte bonde, både på grunn av garden si ressursutnytting og på grunn av at ein ikkje skal beita på same området heile tida. Ikkje minst dette med innvollssnyltarar kan vera problematisk i den samanhengen. Rovdyr må ikkje få forrang framfor husdyr og opparbeidde eigedomsrettar. I dei tilfella der det er skadegjerande rovdyr, må desse rovdyra takast ut, og forvaltninga av rovdyrstammene i desse områda må skje ved lokal forvaltning. Då kan skade verta avverja raskt, og lokalbefolkninga vil få større forståing for rovdyrpolitikken.

Primært meiner Kristeleg Folkeparti veldig sterkt at Mattilsynet ikkje må nytta si heimelsfullmakt til å gje pålegg om beitenekt i rovdyrutsette område. Men sekundært, skulle likevel, eg hadde nesten sagt, så gale skje at det skulle verta gjeve ei slik fullmakt, må konsekvensen vera at ein får full økonomisk kompensasjon ved beitenekt.

Til slutt vil eg opplysa om at Kristeleg Folkeparti kjem til å stemma for forslaga nr. 2 og 3.

Erling Sande (Sp) [18:08:46]: Setninga «du skal fare fint åt med dyra» er noko som sit prenta frå oppveksten til enkelte av oss, formidla av besteforeldre og foreldre. Respekten for alt levande og eigenverdien til dyr er ikkje noko nytt, men det er riktig å seie at det er noko som har kome meir i fokus gjennom lover og reglar i seinare tid. Filosofien er enkel, og han er òg tema for dagens debatt.

God dyrevelferd er grunnleggjande i både husdyrproduksjon og for kjæledyr. Det er viktig at krava til dyrehold er oppdaterte etter kvart som både ny forskning og kunnskap og utviklinga av nye tekniske løysingar kjem til. Dei etiske måla for korleis ein skal behandle dyr, har hatt ei betydeleg utvikling, og vi set høge krav til standardane for god dyrevelferd. Det var derfor viktig og rett med ein gjennomgang og ei fornying av dyrevernlovgjevinga.

Noreg skal vere i fremste rekkje på dyrevelferd, og det set krav til både lovgjeving og handheving av lova. Lovframlegget tek inn over seg dyr sin status og deira rettar og byggjer på omgrepet at dyr har ein eigenverdi. Lova legg òg viktige premisser for at vi i framtida skal tolke reglane i forhold til dei gjeldande etiske normene for dyrehold. Dyrevelferdslova er òg i internasjonal samanheng eit godt eksempel for vern av dyr sine interesser.

Kontakt med dyr er viktig for mange menneske. Dyra kallar ofte fram det beste i oss, vi viser omsorg, vi tek ansvar og får mangedobbelt igjen. Folk i alle aldrar har glede av å vere i lag med dyr – vi ser det i oppvekst, i vaksenliv og som positiv stimulans i grøn omsorg for eldre og for demente.

Husdyrproduksjonen representerer viktig verdiskaping i Noreg, ikkje minst for distrikta. God dyrevelferd er ein avgjerande premis for tilliten til norsk matproduksjon. Dyr som trivst, gjev òg betre resultat og god kvalitet på råvarene.

Ny lov om dyrevelferd har skapt stort engasjement og gjennom dette gjeve positiv merksemd kring dyra sine levvilkår. Dei enkelte innspela har bidrege til at lovframlegget og komiteen si handsaming av dette har gjeve

eit endå betre resultat enn kva som elles ville ha vore tilfellet.

For Senterpartiet er det viktig å understreke at den nye lova om dyrevelferd ikkje endrar gjeldande rettstilstand i forhold til dyreeigar sitt ansvar ved rovviltangrep. For å understreke denne intensjonen har komiteen i si handsaming av lovframlegget fjerna ordet «rovdyr» frå § 24. Dette medfører likevel ikkje at dyreeigar er friteken for ansvar for sine dyr i forhold til rovdyr. Ved akutt fare for rovviltangrep skal framleis dyreeigar gjere det som er naudsynt for å hindre tap.

Etter lova kan no Mattilsynet gjere vedtak om mellomelse beiterestriksjonar. Senterpartiet ser på beitenekt som eit svært inngripande tiltak og legg til grunn at det berre skal nyttast når andre tiltak ikkje er tilstrekkelege. Det må leggjast til grunn god samhandling mellom dyrevelferdsforvaltninga og rovviltforvaltninga, og at andre tiltak for å redusere rovviltfaren må bli vurderte.

Lovframlegget gjev dyreeigar rett til kompensasjon ved vedtak om beiterestriksjonar. Senterpartiet ser på dette som ei vesentleg styrking av dyreeigar sine rettar og forventar at det blir stilt nok midlar til rådvelde. Føresetnadene for å utløyse kompensasjon må ikkje endrast i forhold til storleiken på den totale løyvinga og må framleis byggje på prinsippa i Høgsterett si utsegn i Rendalsdommen om at den enkelte «ikke skal påføres omkostningar ved påført skade eller ved tiltak for å forebygge skade».

Senterpartiet legg til grunn at rovviltpolitikken som han er formulert i St.meld. nr. 15 for 2003–2004, rovviltforliket, ikkje skal endrast på bakgrunn av dyrevelferdslova sine formuleringar. Bestemmingane som omhandlar rovvilt, er derfor presiserte i komiteen si handsaming, slik at det ikkje skal vere nokon tvil om at verken rovviltpolitikken eller gjeldande rettstilstand er endra.

Til slutt: Lova slår fast at agronomutdanning er og skal vere eit godt og tilstrekkeleg kompetansegrunnlag for å drive husdyrproduksjon. Samtidig blir husdyrproducentane oppfordra til framleis å oppdatere fagkunnskapen sin òg på dyrevelferdsområdet på frivillig basis, slik dei fleste bønder allereie gjer. Senterpartiet meiner at auka fokus på kompetanse er einsidig positivt for næringa, både for den enkelte bonde og for landbruket sin legitimitet. Likevel, godkjend fagutdanning må vere tilstrekkeleg for å tilfredsstillere styresmaktene sine krav.

For husdyrprodusentar fødte før 1980 vil det ikkje kunne bli pålagt nokon krav til formell kompetanse. Dei som er fødte etter 1980, skal ha dokumentert kompetanse, i form av anten agronomutdanning eller kurs i dyrehold.

Senterpartiet vil sjølvstøtte gje støtte til lovframlegget slik det her ligg føre.

May Britt Vihovde (V) [18:13:56]: God dyrevelferd er ein målestokk på vår kulturelle utvikling. Venstre meiner at dyr har ein eigenverdi og skal bli behandla med respekt. Derfor er Venstre glad for at lovforslaget presiserer at dyr har eigenverdi, uavhengig av dyret sin nytteverdi.

Den proposisjonen vi i dag behandlar, byggjer vidare på utpeika mål i St.meld. nr. 12 for 2002–2003, Om dyrehold

og dyrevelferd. Venstre er stort sett godt nøgd med ny lov om dyrevelferd, men på nokre område er vi ueinige.

Venstre er skuffa over at Regjeringa i jordbruksopp-gjeret for 2008 utsette kravet om lausdrift i ti år, då det i St.meld. nr. 12 framgår krav om lausdrift for alle mjølkekyr frå 1. januar 2024. Venstre er klar over at det følger kostnader med å innføra lausdrift, men skal Noreg vera i tet med å produsera unike produkt av god kvalitet, ha ei god dyrevelferd og hevda seg i den utanlandske marknaden, er det denne medlemen si oppfatning at jo tidlegare ein får lausdrift, jo betre. Venstre vil peika på at det sjølvsagt må takast omsyn til praktiske løysingar i innfasingsprosessen. Eg vil visa til forslag som Venstre fremja i innstillinga til jordbruksopp-gjeret i 2008, der Venstre bad Regjeringa om å innføra lausdrift for alle mjølkekyr frå 1. januar 2024.

Eit anna område Venstre er oppteke av, er dei mange frivillige som legg ned ein betydeleg arbeidsinnsats og økonomiske ressursar i å ta vare på forvilla og hjelpelause dyr. Venstre fremjar derfor saman med Høgre og Framstegspartiet forslag om at ein bør utgreia moglegheitene for å innføra ei kompensasjonsordning for personar eller organisasjonar som frivillig tek hand om forvilla og hjelpelause dyr.

Når det er snakk om hjelpelause dyr, er kattar og hundar overrepresenterte. Venstre er positiv til at ei merkeordning av kattar og hundar skal utgreiast. I utgreiingsprosessen bør ein ta høgd for at problemet med lauskattar ikkje er like stort over heile landet. Venstre meiner derfor at ei løysing kan vera at kommunar som er plaga av lauskattar og identitetslause hundar, skal kunna få ein heimel til å utarbeida ei kommunal forskrift som medfører at katte- og hundeeigarar kan bli pålagde merking av kattar og hundar.

Regjeringa fastslo i § 24 første ledd bokstav b at dyrehaldar skal sikra at dyr blir verna mot rovdyr og andre farar. Då det oppstod usikkerheit om i kva grad denne bestemminga pålegg dyreeigaren eit større ansvar enn etter dagens lov for å verna sine husdyr mot rovdyr, har ein valt å vidareføra gjeldande rettstilstand. Regjeringa valte, trass i denne endringa, å tydeleggjera ein heimel for Mattilsynet til å gjera vedtak om beiterestriksjonar for å verna husdyr mot rovvilt i § 24. Dette støttar Venstre og meiner at det vil styrkja dyra si velferd.

Venstre meiner at Mattilsynet sin heimel til å gjera vedtak om beiterestriksjonar for å verna husdyr mot rovvilt må brukast med skjønn, og særleg i forhold til reindriftsnæringa, då det å samla saman rein og finna ein eigen stad for mellombels beite i mange tilfelle kan vera problematisk. Med Mattilsynet sin utvida heimel til å stengja beiteområde på grunn av rovdyrfare skal dyreeigar ha rett til kompensasjon. Problemet med denne kompensasjonen er at han skal vera løyvestyrt. Venstre fremjar derfor, saman med resten av opposisjonen, eit forslag om at ved vedtak om beiterestriksjonar grunna rovvilt etter § 30 har dyreeigar rett til full økonomisk kompensasjon, då det er av avgjerande betydning at rovdyrpolitikken blir meir løysingsorientert. Eit rettsbasert krav på full kompensasjon står i den samanhengen sentralt. For i den graden rovdyr og dyrehald, sau og rein, ikkje lèt seg foreina, må Noregs forpliktingar til å halda oppe levedyktige rovviltstammer

gå føre, kombinert med økonomisk kompensasjon til næringsdrivande som får redusert sine moglegheitene til å driva med dyrehald på egne område.

Til slutt: Andre har fremja dei forslaga som Venstre er med på – og det er jo òg dei forslaga Venstre kjem til å røysta for.

Statsråd Lars Peder Brekk [18:19:09]: Måten vi behandler dyrene våre på, sier noe om den etiske standarden i samfunnet. I den nye loven om dyrevelferd har Regjeringen konkretisert de rettslige rammene for dette viktige feltet.

Jeg vil berømme komiteen for den innsats og det engasjement de har lagt ned i arbeidet med loven. Dyrevelferd betyr mye for mange – det viser ikke minst de mange innspillene som har kommet underveis i arbeidet med loven. Jeg er glad for den brede politiske enigheten om viktigheten av å behandle dyr godt og med respekt, og for at det er enighet om behovet for en ny lov.

Gjennom behandlingen av dyrevelferdsmeldingen, St.meld. nr. 12 for 2002–2003, Om dyrehold og dyrevelferd, gav Stortinget mål og rammer for arbeidet med en ny dyrevelferdslov. Med dette lovforslaget følger Regjeringen opp og viser at vi ønsker å styrke dyrevelferden i Norge. Vi får nå en lov som i større grad gir generelle, overordnede prinsipper for god dyrevelferd og folks omgang med dyr. Den nærmere detaljreguleringen for hold og behandling av de ulike dyreartene vil fortsatt skje i forskrifter. Forskriftene skal følge lovens prinsipper. Dette mener jeg er en hensiktsmessig framgangsmåte. Siden dyrevelferdsmeldingen kom for fem år siden, er mye av forskriftsverket allerede oppdatert og forbedret. I samarbeid med Mattilsynet arbeider vi kontinuerlig for å ha forskrifter som gir god dyrevelferd.

Jeg merker meg at komiteen mener det er riktig å regulere de dyrevelferdsmessige sidene ved aktiviteter knyttet til jakt, fangst og fiske i de respektive særlovene som omhandles her. Dyrevelferdslovens prinsipper omfatter også villlevende dyr og vil være førende for nærmere regulering i sektorregelverket. For å sikre et forutsigbart og enhetlig regelverk for brukerne er det derfor viktig at de ulike sektormyndighetene samhandler om forskriftsverket.

At «dyr har egenverdi» uavhengig av den nytteverdien de har for mennesker, er et sentralt utgangspunkt og en grunnleggende premiss for loven. Av lovtekniske grunner var dette ikke foreslått tatt inn i selve lovteksten. Jeg forstår at det har vært et stort engasjement rundt denne formuleringen under komitébehandlingen. At den nå tas inn i lovteksten, anser jeg for uproblematisk. Det vil ikke utgjøre noen realitetsforskjell fordi det er en grunnleggende premiss for hele loven at dyr har egenverdi, og jeg oppfatter at komiteens flertall er enig i det.

Et sentralt mål i lovarbeidet har vært å legge til rette for å hindre at dyr lider. Svikt i tilsyn og stell forårsaker altfor ofte lidelser for dyr, og tilsynsmyndigheten vil ofte ikke ha mulighet til å oppdage utviklingen av slike saker på et tidlig tidspunkt. Jeg er derfor veldig glad for at en samlet komité støtter innføringen av en allmenn plikt til å varsle om tilfeller der det er mistanke om at dyr lider. På

denne måten kan man på et tidlig tidspunkt hjelpe eier og hindre at dyr utsettes for lidelser. Varslingsplikten er en viktig nyvinning i loven, og jeg ser for meg at den vil være et viktig bidrag i arbeidet for å forebygge dyretragedier.

Jeg er også glad for at en samlet komité støtter hjemmelen for å stille krav til produkter som stammer fra dyr.

Det er videre nytt at loven eksplisitt krever at dyreholder skal være kompetent. Kompetanse er en viktig forutsetning for å kunne gi dyr best mulig levekår. Det har vært en frisk diskusjon rundt kompetansekrav i forbindelse med ikrafttredelse av forskrifter med krav om godkjent utdanning for hold av bl.a. storfe. Disse forskriftene vil nå bli gjennomgått på nytt. I denne forbindelse merker jeg meg, og er enig i, kommentarene fra flertallet, både i forhold til hvem som skal ha formell kompetanse, og hvilken utdanning som må anses tilstrekkelig.

Lovteksten presiserer dyreeiers plikt til å beskytte dyr mot farer. Dette omfatter også en plikt til å beskytte dyr mot rovviltangrep og er en videreføring av dagens rettstilstand. Nytt er det at det samtidig innføres en lovbestemt rett til økonomisk kompensasjon fra staten når det fattes vedtak om beiteforbud på grunn av rovviltfare.

Jeg merker meg at komiteen har valgt å ta begrepet «rovdyr» ut av lovteksten i § 24 Tilsyn og stell. Komiteens begrunnelse er at dette tydeliggjør at dyreeiers ansvar for beitedyra i forhold til rovdyr ikke utvides, og at gjeldende rettstilstand, slik den kommer til uttrykk i Høyesteretts avgjørelse i Rendalsdommen, opprettholdes.

Det har ikke vært Regjeringens hensikt at dyreeiers ansvar skulle utvides ved å ta ordet «rovdyr» inn i teksten. Jeg er derfor enig med komiteens flertall når de fastslår at dyreeier, som i dag, har ansvar for å verne sine dyr i forhold til rovdyr, og at dette ansvaret ligger i begrepet «andre farer».

Gjeldende rett tilsier også at nedsanking fra beite på grunn av rovdryrfare ligger innenfor dyreeiers plikter. Dette innebærer også at dyreeier kan gis tidsbegrenset pålegg om nedsanking fra beite på grunn av rovdryrfare.

Når alle andre tiltak ikke gir godt nok vern mot rovdyr, kan det oppstå tilfeller der Mattilsynet eller myndighetene kan gi pålegg om nedsanking fra utmarksbeite. Dette er svært inngripende tiltak, og det er viktig at det nå lovfestes en rett til kompensasjon i slike tilfeller.

Mitt hovedmål for arbeidet med dyrevelferd er at alle dyr skal ha det godt. Stortingets tilslutning til den nye dyrevelferdsloven er et viktig skritt i arbeidet for ytterligere å forbedre dyrevelferden.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Hans Frode Kielland Asmyhr (FrP) [18:25:00]: Statsråden var inne på dette med kompensasjon til de bønder som blir pålagt beitenekt. I loven forutsettes det at dette skal være en bevilgningsstyrt ordning. Kan statsråden her og nå bekrefte at de bønder som blir pålagt beitenekt, får full erstatning – ja eller nei?

Statsråd Lars Peder Brekk [18:25:28]: Jeg er enig i at avsatte midler til kompensasjon ikke skal være begrensende for hvorvidt dyreeier får den kompensasjonen han eller hun har krav på ifølge forskrifter som regulerer det. Dette løses da enkelt ved å avsette tilstrekkelige midler i budsjettet. Dersom avsatte midler ikke strekker til, vil det likevel være statens ansvar å oppfylle sine forpliktelser i henhold til forskriften som regulerer dette. Regjeringen satser på bortimot en tredobling av Miljøverndepartementets budsjett til forebyggende og konfliktdempende tiltak, så det er etter min mening lagt et godt grunnlag for at det svært sjelden blir bruk for denne paragrafen.

Elisabeth Røbekk Nørve (H) [18:26:32]: I Trønder-Avisa 25. mars foreslår Senterpartiet «kraftig rovdryrreduksjon». I samme artikkel svarer Arbeiderpartiet og SV at de avviser økt uttak.

I Nationen 2. april sier også statsråd Solheim at det ikke er snakk om «kvotefylling etter jervejakta». Vi vet at flere fra Senterpartiet, både her i Stortinget og også statssekretæren, har vært ute og sagt at det er ønskelig med kvotefylling når det gjelder nedfelling av jerv. Er statsråden bekvem med at bøndene nå mest sannsynlig ikke vil få full rovdryrserstatning, og at dette skal være bevilgningsstyrt – noe som er heller usikkert? Og syns statsråden det er riktig at det skal gå på bekostning av bøndene at man ikke har klart å ta ut nok rovdryr?

Statsråd Lars Peder Brekk [18:27:26]: Til representanten Røbekk Nørve vil jeg bare understreke det samme som jeg sa i mitt tidligere svar til representanten Kieland Asmyhr: Det er nødvendig å sette av tilstrekkelige bevilgninger, slik at en får en reell erstatning.

Når det gjelder spørsmålet om rovdryrpress i år og de diskusjonene som har foregått i de angjeldende avisene, Trønder-Avisa og Nationen, vil jeg bare vise til at dette er Miljøverndepartementets ansvar. Jeg har gitt klare signaler til miljøvernministeren om hvordan vi skal videreføre arbeidet for å redusere rovdryrpresset på beitebestander både når det gjelder rein og sau. Det går bl.a. på at en bør ta ut inntil bestandsmålet som jakta har gitt. Det jobber en nå med i Miljøverndepartementet.

Ingebrigt S. Sørfonn (KrF) [18:28:25]: Ja, dei to førre replikkane har gått på dette med beitenekt og erstatning. Eg vil vera på det same området, men med ei litt anna tilnærming. Eg trur på både Stortinget og Regjeringa sin intensjon om full kompensasjon for beitenekt, men med andre erstatningsordningar viser det seg at det på vegen ut til dei det gjeld, skjer nokre endringar, og så vert i grunnen ikkje denne kompensasjonen slik som han eigentleg skulle ha vore. Så eg vil vinkla det litt annleis – for dette er jo ei fullmaktslov med vide fullmakter til Mattilsynet.

Kristeleg Folkeparti er veldig bekymra for at den fullmakta som er gjeve i § 30 første ledd, òg skal brukast altfor lettvinntil beitenekt. Me skulle eigentleg ønskja at beitenekt ikkje var teken med i denne fullmaktslovgevinga, at det hang så høgt at det var andre måtar å vinkla dette på.

Ser statsråden desse problemstillingane, og vil han gripa fatt i dette for på ein måte å redusera moglegheita som Mattilsynet har til å innføra beitenekt?

Statsråd Lars Peder Brekk [18:29:31]: Ja, jeg ser at dette er vanskelige avveiningar. Jeg ser at det er utfordringer for både Mattilsynet og dyreeier i situasjoner som oppstår hvis det blir et alvorlig sterkt rovdyrpress på beitebestander. Men for det første har jeg lyst til å understreke at det er ingen endring i lovverket når vi nå fastslår på nytt at dyreholder har ansvar for dyrevelferden også i rovdyrutsatte områder. Så vi følger opp rettstilstanden i henhold til Høyesterett i Rendalsdommen.

Når det gjelder Mattilsynets inngripen – i de tilfeller det eventuelt kommer til en slik situasjon at det blir nødvendig – ligger det klare, tunge krav til Mattilsynet om dokumentasjon av utfordringene før de foretar en slik inngripen og fatter vedtak. Da er det erstatning som følges opp av det.

May Britt Vihovde (V) [18:30:33]: Eg har lyst til å vinkla dette over på ei anna problemstilling.

Som eg sa i innlegget, er vi i Venstre skuffa over at Regjeringa no i jordbruksoppgjeret utsette kravet om lausdrift. Under behandlinga av St.meld. nr. 12 for 2002–2003 blei det klart at Framstegspartiet og Senterpartiet hadde merknader om at dei ønskte å utsetja denne omlegginga – ikkje til 2024, men ti år seinare, nemleg til 2034.

Det eg har lyst til å spørja statsråden om, gjeld denne tida. For i ein marknad der ein snakkar om dyrevelferd og skal marknadsføra produkta sine, synest ikkje statsråden det er vel lenge å venta til 2024 – det er berre 15 år til? Kor lenge har Regjeringa tenkt å venta?

Statsråd Lars Peder Brekk [18:31:36]: Jeg vil understreke at jeg tror ikke det er noen forskjell mellom dyrevelferden i et vanlig løsdriftsfjøs kontra dyrevelferden i et vanlig båsfjøs, for å ta det utgangspunktet. Jeg tror at bøndene og gårdbrukerne som driver i disse fjøsene, i det hele tatt er veldig opptatt av dyrevelferden. Så det går an å ha god dyrevelferd i båsfjøsene.

Når det gjelder vedtaket om å endre på den siste fristen for innføring av løsdrift, mener jeg den er fornuftig, sett i forhold til en balansegang mellom økonomi og dyrevelferd og ikke minst til de mulighetene norske bønder har til å foreta de investeringene som er nødvendige. Det settes av betydelige midler til investeringer i landbruket, men vi ser at det hele tiden har vært for lite i forhold til behovet. Her mener jeg vi har funnet en god tilpasning til balansegangen mellom dyrenes behov og økonomien i landbruket.

Hans Frode Kielland Asmyhr (FrP) [18:32:40]: Under komiteens høring ble det skapt et inntrykk av at Regjeringen har arbeidet med forslag om å innføre et såkalt kompetansekrav til sportsfiskere. Det har mange stilt spørsmål ved, om det er hensiktsmessig i et land som Norge. Statsråden har på spørsmål fra komiteen svart følgende:

«Regjeringen har ingen konkrete planer om å innføre et krav om formell kompetanse for sportsfiskere tilsvarende jegerprøve for jegere.»

Kan statsråden bekrefte at det er helt uaktuelt i hans statsråd tid å komme med et slikt forslag?

Statsråd Lars Peder Brekk [18:33:20]: Jeg må bare understreke at jeg er en veldig ivrig sportsfisker selv, og jeg er opptatt av at det tilrettelegges for at ungdom og eldre skal ha mulighet til å drive sportsfiske. Det er en viktig rekreasjon. Jeg kjenner ikke til noe arbeid med å stille slike krav til sportsfiskere, og jeg har heller ikke til hensikt å innføre slike krav.

Presidenten: Replikskordskiftet er over.

Tord Lien (FrP) [18:34:03]: La meg begynne med å si at jeg er glad for at en enstemmig komité i dag sier at denne loven ikke inviterer til et forbud mot fang og slipp – «catch and release» er det vel mer kjent som. Dette har store deler av næringsutøverne i denne næringen, bl.a. i mitt hjemfylke, Sør-Trøndelag, og også i statsrådets hjemfylke, Nord-Trøndelag, fryktet. Jeg er glad for at næringskomiteen kommer med denne avklaringen. Det er veldig viktig for næringslivet i store deler av elvedalene bl.a. i Trøndelag.

Men jeg deltar ikke i næringskomiteens debatt for å si at jeg er enig med flertallet i næringskomiteen. Jeg noterer meg at hver gang jeg og andre fra Fremskrittspartiet – for så vidt i samfunnsdebatten generelt – inviterer til en diskusjon om norsk rovdyrpolitikk, viser Senterpartiet, og for så vidt Arbeiderpartiet, med en gang til at rovdyrforliket ligger fast, Soria Moria-erklæringen, osv. Men slik jeg ser det, er det i dag ett parti som i hvert fall forsøker å forholde seg til rovdyrforliket. Fremskrittspartiet har aldri gjort det og har aldri tenkt å gjøre det – i alle fall ikke så lenge jeg kan påvirke saken. Men det eneste partiet i dag, slik jeg kan skjønne det, som står på rovdyrforliket, er Kristelig Folkeparti.

Slik jeg kan se det, bryter man i dagens lov rovdyrforliket på tre punkter. Beitenekt er for så vidt ikke nevnt i rovdyrforliket, men slik det utformes, og med slike fullmakter man tildeler Mattilsynet i denne saken, mener jeg at dette sterkt undergraver – i store deler av landet – den tosidige målsettingen om en sameksistens mellom rovdyr og beitedyr. Vi vet at i store deler av landet, særlig langs svenskegrensen, er det vekst i bestandene. Enkelte vil si at bestandene i andre deler av landet er ute av kontroll, men det kommer til å bli betydelig mer rovdyr langs svenskegrensen, særlig i Nord-Trøndelag, i Sør-Trøndelag og i Hedmark. Da kommer denne tosidige målsettingen til å bli umuliggjort, så lenge man tildeler en svært vid forskriftsrett, slik man gjør i denne saken.

Så snakker begge talerne fra Senterpartiet om de tiltakene man har gjort. Men størsteparten av pengene til Miljøverndepartementet går til gjerding. Da gjerder man jo inn sauen fra områder som den ifølge rovdyrforliket skulle ha tilgang til, basert på den tosidige målsettingen om sameksistens mellom rovdyr og beite-

dyr. Så tiltakene i seg selv er et brudd på rovdyrforliket.

Så er det slik at man overfører ansvar for norsk rovdyrpolitikk fra den instansen som har ansvaret, nemlig Miljøverndepartementet, til det departementet som ikke burde ha ansvar for norsk rovdyrpolitikk, nemlig Landbruks- og matdepartementet.

Så mener jeg at man også undergraver prinsippet om skadesløshet for utøvere av beitedyrnæringen. Men til det svarer Senterpartiet at rettsstilstanden er uendret. For det første er det betydelig uenighet om hvorvidt rettsstilstanden er uendret, ute i de juridiske fagmiljøene som jobber med dette.

Men at det er uendret, betyr ikke at det nødvendigvis er bra. Man skulle tro at når man har en senterpartistatsråd og man skal lage en ny dyrevelferdslov – som er det jeg har skjønnet at man holder på med – burde det ikke være tilfredsstillende i seg selv at loven er uendret, når den i utgangspunktet ikke var bra nok. Jeg har tiltro til at statsråd Lars Peder Brekk kommer til å gjøre hva han kan for å sørge for at så lenge han er statsråd, kan det hende at det finnes nok penger til å holde disse utøverne skadesløse. Men det man i dag sier nei til, er å sikre disse utøverne denne rettigheten gjennom en lovfesting av retten. Det velger Senterpartiet altså med åpne øyne å gå inn for.

Så tenker jeg at med disse tre forholdene, hvis man holder det sammen med Osdalsflokkens som yngler og koser seg langt utenfor forvaltningsområdet, og at Regjeringen har lagt inn en ny nødvergeparagraf uten å gjøre de endringene som man lovte i Soria Moria-erklæringen, burde det være muligheter for å snakke med Senterpartiet og Regjeringen om andre ting og andre endringer i rovdyrpolitikken, f.eks. reduserte bestandsmål.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Olav Gunnar Ballo (SV) [18:39:41]: Jeg skal ikke uttrykke noen uenighet i forhold til den innstillingen som foreligger. Det virker som om komiteen har gjort et godt og grundig arbeid. Flere har belyst nødvendigheten av å ivareta dyrevelferden, at dyr har en egen verdi i seg selv. Det er godt å høre.

Jeg tror at mange med meg reagerer veldig sterkt når vi ser bilder i avisene eller på fjernsyn der dyr lider, f.eks. ved at en buskap går tapt på båsen fordi bonden har vært syk eller på andre måter har vanskjøttet dyrene sine. Jeg ser også at det er knyttet strafferammer til det, der man kan påvise svikt eller skyld.

Det som jeg samtidig reagerer på, er at mens man betrakter en gårdbruker rimeligvis som en som må ta ansvar for det antallet dyr han har på båsen – man kan ikke ha flere dyr enn det man er i stand til å skjøtte – ser vi at i Finnmark i forbindelse med reindriften har man fra statlig hold i alle år akseptert at det er langt flere dyr enn det er beitegrunnlag for. Finnmarks befolkning ser gang på gang omfattende dyretragedier knyttet til reindriften, uten at det får noen som helst rettslige konsekvenser. Det paradoksale er jo at staten er inne med tilskuddsordninger knyttet til

kalving, og man er inne med erstatning ved tap. Hvis man tar tapstallene fra næringen på alvor, oppgir man bare i Finnmark et tap på 50 000 dyr i året. Det man får erstattet, er et langt lavere tall. Men det er helt akseptert i den næringen at man oppgir at mellom halvparten og en tredjedel av alle de dyrene man er satt til å forvalte og ha et ansvar for, forsvinner i løpet av ett eneste år, og staten reagerer ikke på andre måter på det enn at man erstatter deler av tapet. Man bruker altså ikke noen former for strafferettslige metoder eller reduserer tilskudd eller på andre måter setter søkelys på at dette er et dyrehold som over tid ikke kan forsvares. Jeg må nok si at det framstår som et stort paradoks.

Jeg har selv hatt to interpellasjoner om reindriften og fått nokså likelydende svar fra næringsministeren, med års mellomrom. Jeg kommer i denne vårsesjonen til å ha en tredje interpellasjon om det samme temaet, rett og slett fordi det ikke har endret seg nevneverdig i det hele tatt i løpet av de tolv årene som jeg har sittet på Stortinget. Jeg vil gjerne stille næringsministeren følgende spørsmål: Hva er grunnen til at man betrakter reindriften på en så forskjellig måte fra annet husdyrhold, at man ikke i de enkelte tilfellene, eller i alle fall i helt marginal grad, ansvarliggjør den enkelte som har altfor mange dyr i forhold til det det er beitegrunnlag for? Hva kan grunnen være til at staten også er inne med tilskudd for å understøtte den typen mislighold over tid, i stedet for at man tar i bruk virkemidler som gjør at man får reintallet ned på det nivået som er bærekraftig?

Berit Brørby hadde her overtatt presidentplassen.

Hans Frode Kielland Asmyhr (FrP) [18:42:49]: La meg først si at Fremskrittspartiet støtter fullt opp om de synspunkter som representanten Ballo nettopp holdt frem om situasjonen i reindriftsnæringen. Det er en helt uakseptabel situasjon. Dette er noe som Fremskrittspartiet også påpeker hvert år i merknader i forbindelse med reindriftsoppgjøret.

Regjeringen skiller jo mellom dyrevelferd for ville dyr og dyrevelferd for tamme dyr. Man skal pålegge en bonde som har buskapen sin ute i rovdyrutsatte områder, å ta dyrene sine ned fra beite når det er stor rovdyrfare. Men man har ikke skrevet noe om dyrevelferden for ville dyr – rådyr, elg, reinsdyr – som også blir utsatt for de samme skadene. Det er et paradoks.

Det andre vi kan utlede av denne debatten er at Senterpartiet nå har kapitulert helt i rovdyrpolitikken. Det har kommet veldig tydelig frem under denne debatten. Det at Senterpartiet i det hele tatt går inn for at man kan pålegge beitenekt, viser at man har akseptert at man skal ha den rovdyrbestanden som vi nå har, og antakeligvis større. Man har blitt med på å ta ut ordet «rovdyr» av § 24. Men hvilken betydning får det når man sier at det ikke skal ha noen betydning? Det er det man sier, som representanten Tord Lien riktigg påpekte.

Statsråden kan heller ikke svare konkret på om man vil gi full erstatning eller ikke. Han overlater det spørsmålet til Miljøverndepartementet. Og da vet vi hva som blir prio-

riteringene. Det blir jo ikke næringsutøvernes interesser som blir satt i høysetet i et næringsfiendtlig departement som Miljøverndepartementet.

Spørsmålet om lovfesting av dyrevernemndene er et viktig spørsmål. Jeg tror det er en riktig vei å gå. Men vi får et betydelig antall henvendelser om at dyrevernemndene trenger høyere kompetanse, og et mindretall, bestående av opposisjonspartiene, har gått inn for at dyrevernemndene skal være representert både med lekmannskompetanse og med veterinærkompetanse. Jeg tror det er viktig at vi får inn veterinærkompetanse i dyrevernemndene, slik at faglige interesser blir ivaretatt ved inspeksjoner bl.a.

Erling Sande (Sp) [18:46:12]: Representanten Tord Lien minner oss på rovviltforliket. Det er korrekt at Framstegspartiet i lag med Senterpartiet var motstander av rovviltforliket, men i motsetning til Framstegspartiet har vi i Senterpartiet teke inn over oss at det er eit solid fleirtal for forliket, både i Stortinget og i Regjeringa. Og gjennom vårt regjeringssamarbeid har vi fått gjennomslag for viktige grep som etter vårt syn bringar rovviltpolitikken i rett retning.

Så til Høgre, for representanten Røbekk Nørve går òg i sitt innlegg til angrep på Senterpartiet og viser til eit Dokument nr. 8-forslag frå Høgre som blei behandla her i denne sal. Det einaste som stod igjen frå den debatten, og som var heilt tydeleg og klart etter at fleire av Høgre sine representantar hadde hatt ordet, var at Høgre ikkje var villig til å endre bestandstala i rovviltpolitikken. Ein vil ha ei evaluering, men ein er ikkje villig til å gjere endringar i bestandstala dersom evalueringa viser at belastninga som følgje av rovvilt er for stor i enkelte område. Det blir å kaste blå i auga på folk som lever i rovviltutsette område. Det er òg verdt å minne representanten Røbekk Nørve på at den gongen rovviltforliket blei framforhandla, ville Høgre ha betydeleg fleire rovdyr enn det som blei resultatet etter behandlinga her i Stortinget. Så hadde det vore opp til partiet Høgre, hadde vi hatt fleire rovdyr, kanskje opp mot 50 fleire bjørnar, og det hadde vore ei endå større belastning for dei som både lever og driv næring i rovviltutsette område.

Statsråd Lars Peder Brekk [18:48:19]: Det har kommet noen innspill som jeg har lyst til å svare på i den avsluttende delen av debatten.

Når det gjelder representanten Tord Liens innlegg, er jeg helt uenig i at de fullmakter Mattilsynet har nå, undergraver de todelte målsettingene som en har når det gjelder forholdet mellom rovdyr og beitedyr. Den utvidede forskriftsretten som det har vært snakket om, er heller ikke noe problem. Det som er utgangspunktet, er at Mattilsynet har en rett og en plikt til å vurdere beitenekt hvis det skjer alvorlige brudd på dyrevelferden. Det er en alvorlig sak, som de er nødt til å ta tak i og har rett til å gjøre nå og framover, slik de også har hatt tidligere. Så her er det ingen endring i regelverket. På sett og vis er det Rendalsdommen som legger premissene for hvorledes det skal tolkes. En har også fått den erstatningsordningen som noen her kritiserer. Det er en ny erstatningsordning, som

ingen tidligere har lagt inn. Det har denne regjeringen lagt inn.

Når det gjelder representanten Ballos innlegg om forholdet mellom dyrevelferd for – kall det – tamme dyr i landbruket kontra dyrevelferden i Finnmark, vil jeg understreke at jeg synes Ballos innlegg er noe unyansert, i den forstand at det faktisk har skjedd en del framskritt når det gjelder denne situasjonen i den siste tiden, etter at vi fikk en ny reindriftslov. Det er slik at en nå gjennom virkemiddelbruken i reindriftsavtalen og gjennom det rammeverket som reindriften i Finnmark har å forholde seg til, har et ansvar for å bygge ned til en bærekraftig bestand i de ulike områdene. Og det har faktisk skjedd i noen områder, men ikke i alle. Så vi prøver gjennom de virkemidlene vi har nå gjennom reindriftsavtalen, å få til en utvikling som er positiv og i den retning som representanten Ballo påpeker.

Så til slutt til representanten Hans Frode Kielland Asmyhr. Når det gjelder spørsmålet om erstatning, som Asmyhr sier at jeg har rømt unna eller ikke tar ansvar for, vil jeg bare understreke at kompensasjonsregelverket fastsettes ikke i Miljøverndepartementet. Det skal fastsettes i Landbruks- og matdepartementet. Så det skal jeg ta fullt ansvar for når vi utvikler det. Det som jeg snakket om i mitt innlegg, var selvsagt det som er faktasisituasjonen, at det er Miljøverndepartementet som har ansvar for å bestemme om rovdyr skal tas ut eller ikke. Det kan ikke jeg gå inn på.

For øvrig mener jeg den dyrevelferdsloven som nå vedtas, gir en god ramme for videre arbeid på dette området for å sikre dyrevelferd både for ville og tamme dyr.

Elisabeth Røbekk Nørve (H) [18:51:43]: Det var ikke til å unngå: Det var fristende å svare Sande på utfordringen når det gjelder Høyres vilje til å redusere antall rovdyr.

Vi ønsker en gjennomgang av loven slik den er i dag, og å evaluere den. Vi har heller ikke gått ut i media land og strand rundt og sagt at vi *vil* redusere, slik som Senterpartiet har gjort. Og vi sitter heller ikke i regjering i dag og har anledning til å gjøre viktige grep, slik som Senterpartiet har anledning til å gjøre, men som bare sier det i media framfor å gjøre det. Det er noe helt annet.

Det er en fortvilet situasjon for bøndene i dag, når de skal gå framtiden i møte uten å vite om de får refundert tap på grunn av rovdyr, nettopp fordi Senterpartiet ikke gjør den jobben de skal i regjering.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2. (Votering, se side 467)

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Odelstinget skal votere i sakene nr. 1 og 2.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten har det blitt satt fram ett forslag, fra Anders Anundsen på vegne av Framskrittspartiet, Høyre og Venstre. Forslaget lyder:

«I lov 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke skal § 24 nytt åttende ledd lyde:

Kirkemøtet kan gi regler om forsøk som innebærer at Kirkemøtet og bispedømmerådene skal velges og sammensettes på en annen måte enn det som følger av §§ 23 og 24.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre ble med 46 mot 25 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 19.00.39)

Komiteen hadde innstilt til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

lov

om endring i lov 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke

I

I lov 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke skal § 24 nytt åttende ledd lyde:

Kirkemøtet kan gi regler om forsøk som innebærer at Kirkemøtet og bispedømmerådene skal velges og sammensettes på en annen måte enn det som følger av §§ 23 og 24. Slike regler skal godkjennes av departementet.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Presidenten: Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre har varslet at de subsidiært støtter innstillingen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten har det blitt satt fram fire forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Hans Frode Kielland Asmyhr på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslagene nr. 2 og 3, fra Hans Frode Kielland As-

myhr på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre

- forslag nr. 4, fra Hans Frode Kielland Asmyhr på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utrede mulighetene for å innføre en kompensasjonsordning til personer eller organisasjoner som frivillig tar hånd om forvillede og hjelpeløse dyr.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for en helhetlig og enhetlig praksis hos Mattilsynet.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at det opprettes et sentralt register over saker om beitenekt på grunn av rovdyr.»

Disse forslagene blir i tråd med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Komiteen hadde innstilt til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

lov

om dyrevelferd

Kapittel I Generelle bestemmelser

§ 1 Formål

Formålet med loven er å fremme god dyrevelferd og respekt for dyr.

§ 2 Virkeområde

Loven omfatter forhold som påvirker velferd hos eller respekt for pattedyr, fugler, krypdyr, amfibier, fisk, tifotkrepser, blekksprut og honningbier. Loven gjelder tilsvarende for utviklingsstadier av nevnte dyr dersom sanseapparatet tilsvarer utviklingsnivået hos levende dyr.

Loven gjelder med de begrensninger som følger av avtale med fremmed stat eller organisasjon for norsk landterritorium, territorialfarvann, i norsk økonomisk sone, på norske fartøy og luftfartøy, på innretninger på norsk kontinentalsokkel samt for Svalbard, Jan Mayen og bilandene. Kongen kan i forskrift fastsette særlige regler, herunder gjøre unntak fra lovens bestemmelser, for Svalbard, Jan Mayen og norske biland under hensyn til de stedlige forholdene.

§ 3 Generelt om behandling av dyr

Dyr har egenverdi uavhengig av den nytteverdien de måtte ha for mennesker. Dyr skal behandles godt og beskyttes mot fare for unødige påkjenninger og belastninger.

§ 4 Hjelpeplikt

Enhver som påtreffer et dyr som åpenbart er sykt, skadet eller hjelpeløst, skal så langt mulig hjelpe dyret. Dersom dyret er et dyr fra dyrehold eller storvilt, og det ikke er mulig å yte god nok hjelp, skal eieren eller politiet varsles umiddelbart.

Dersom det er åpenbart at dyret ikke kan leve eller bli friskt, kan den som påtreffer dyret avlive dette med det samme. Dyr fra dyrehold og storvilt skal ikke avlives i henhold til denne bestemmelsen dersom det lar seg gjøre å få tak i eieren, veterinær eller politiet innen rimelig tid.

Nødvendige utgifter til tiltak etter denne bestemmelsen skal staten betale, men utgifter knyttet til tiltak overfor dyr fra dyrehold kan kreves tilbake fra dyreholderen eller eieren.

Bestemmelsen i første og andre ledd gjelder tilsvarende for den som påfører dyr skade, men vedkommende kan ikke kreve dekning av staten for utgifter til hjelpetiltak.

Kongen kan gi nærmere forskrifter om dekning av utgifter.

§ 5 Varsling

Enhver som har grunn til å tro at dyr blir utsatt for mishandling eller alvorlig svikt vedrørende miljø, tilsyn og stell, skal snarest mulig varsle Mattilsynet eller politiet. Varslingsplikten gjelder med de begrensninger som følger av annen lovgivning.

Enhver som får kjennskap til at et større antall ville eller forvillede dyr er utsatt for sykdom, skade eller annen lidelse utenom det normale, skal snarest mulig varsle Mattilsynet eller politiet.

§ 6 Kompetanse og ansvar

Dyreholder skal sørge for at dyr blir ivaretatt av tilstrekkelig og faglig kompetent personell. Andre skal ha nødvendig kompetanse til den aktiviteten de utfører.

Foresatt skal ikke la barn under 16 år ha et selvstendig ansvar for dyr.

Dyreholder skal ikke overlate dyr til personer som det er grunn til å tro ikke kan eller vil behandle dyret forsvarlig.

Kongen kan gi nærmere forskrifter om krav til opplæring og kompetanse, herunder om godkjenning og om autorisasjon av personell.

§ 7 Krav om registrering eller tillatelse

Kongen kan i forskrifter stille krav til etablering, plassering, utforming og drift av aktiviteter omfattet av denne loven, herunder om tillatelse og tilbaketrekking av tillatelse, melding, registrering og godkjenning og om bortfall av godkjenning.

§ 8 Driftsformer, metoder, utstyr og tekniske løsninger

Dyreholder skal påse at driftsformer, metoder, utstyr og tekniske løsninger som brukes til dyr, er egnet til å ivareta hensynet til dyrenes velferd.

Den som markedsfører eller omsetter nye driftsformer, metoder, utstyr og tekniske løsninger til bruk på dyr eller i dyrehold, skal påse at disse er utprøvd og funnet egnet ut fra hensynet til dyrevelferd.

Kongen kan gi nærmere forskrifter om omsetning og bruk av visse driftsformer, metoder, utstyr og tekniske løsninger samt om godkjenning og dokumentasjon av egnethet.

§ 9 Medisinsk og kirurgisk behandling

Medisinsk og kirurgisk behandling skal utføres på en dyrevelferdsmessig forsvarlig måte og ivareta dyrets funksjonsevne og livskvalitet.

Det skal ikke gjøres operative inngrep eller fjernes kroppsdelar på dyr uten at det foreligger forsvarlig grunn ut fra hensynet til dyrets helse. Det er likevel tillatt å foreta forsvarlig merking av dyr i dyrehold. Avhorning og kastering er tillatt når det er nødvendig ut fra hensynet til dyrevelferd eller av andre særlige grunner.

Ved smertefulle inngrep skal det nyttes nødvendig bedøvelse og smertelindring.

Kongen kan gi nærmere forskrifter om medisinsk og kirurgisk behandling, herunder fastsette vilkår for eller forby visse former for slik behandling og gjøre unntak fra andre ledd.

§ 10 Merking av dyr

Ved merking av dyr skal det benyttes forsvarlige metoder som ikke påfører dyret atferdsmessige begrensninger eller unødige påkjenninger og belastninger.

Kongen kan gi nærmere forskrifter om krav til merking av dyr, herunder påby og forby merking og merkemethoder, påby at merkede dyr skal være registrert i et register og bestemme hvem som skal ha innsyn i registeret. Det kan i forskrifter fastsettes vilkår for at merkede dyr kan omplasseres eller avlives uten vederlag til eventuell eier.

§ 11 Transport

Transport skal foregå på en måte som er til minst mulig belastning for dyret. Dyr skal kun transporteres når de er i en slik tilstand at det er forsvarlig å gjennomføre hele transporten.

Transportmiddelet skal være egnet ut fra hensynet til dyrenes sikkerhet og egenart. Dyr skal ha nødvendig tilsyn og stell under transporten.

Kongen kan gi nærmere forskrifter om transport av dyr.

§ 12 Avliving

Avliving av dyr og håndtering i forbindelse med avlivingen skal skje på dyrevelferdsmessig forsvarlig måte. Den som benytter bedøvnings- eller avlivingsutstyr, skal påse at dette er egnet og vedlikeholdt.

Dyr som eies eller på annen måte holdes i menneskelig varetekt, skal bedøves før avliving. Bedøvningsmetoden skal gi bevissthetstap, og dyret skal være bevisstløst fra før avlivingen påbegynnes og til døden inntrer. Krav om bedøving før avliving gjelder ikke hvis dyret avlives med en metode som gir umiddelbart bevissthetstap. Etter at avliving er utført, skal det påses at dyret er død.

Avliving i nødstilfelle skal i størst mulig grad skje i samsvar med første og andre ledd.

Avliving av dyr skal ikke skje som et selvstendig underholdnings- eller konkurranseelement.

Kongen kan gi nærmere forskrifter om krav til miljø, utstyr og håndtering i forbindelse med avliving av dyr. Kongen kan gjøre unntak fra bestemmelsene i andre ledd for andre dyr enn landdyr og sjøpattedyr.

§ 13 *Forsøk, undervisning og medisinsk virksomhet*

For å kunne avle, holde, formidle, avlive eller bruke dyr til forsøk, til undervisning i annet enn alminnelig stell og håndtering, eller i medisinsk virksomhet, skal både institusjonen og den ansvarlige for den aktuelle aktiviteten ha tillatelse fra tilsynsmyndigheten.

Tillatelse etter første ledd kan ikke gis hvis formålet kan oppnås uten bruk av dyr, eller hvis dyrene kommer i fare for å bli utsatt for unødige påkjenninger og belastninger. Det skal ikke benyttes flere dyr enn nødvendig, og dyrene skal belastes minst mulig.

I tillatelse etter denne bestemmelsen kan det gjøres unntak fra lov 15. juni 2001 nr. 75 om veterinærer og annet dyrehelsepersonell § 18 første ledd nr. 3, slik at andre enn veterinær eller fiskehelsebiolog kan iverksette fullstendig eller lokal bedøvelse av dyr.

Kongen kan gi nærmere forskrifter om bruk av dyr i forsøk, undervisning og medisinsk virksomhet, herunder om forbud mot visse typer forsøk og medisinsk virksomhet, om forbud mot bruk av visse dyrearter i forsøk og medisinsk virksomhet, samt om tillatelse og om unntak fra krav om tillatelse.

Kongen kan i forskrift gjøre unntak fra bestemmelsene i lovens kapittel I og II for bruk av dyr i forsøk.

§ 14 *Særskilte forbud*

Det er forbudt å:

- a) utøve vold mot dyr,
- b) hensette dyr i hjelpeløs tilstand,
- c) ha seksuell omgang med eller foreta seksuelle handlinger med dyr, og
- d) bruke levende dyr som fôr eller agn.

§ 15 *Bygninger, gjerder og andre mindre innretninger*

Bygninger, gjerder og andre mindre innretninger skal utføres eller oppføres og holdes ved like slik at dyr ikke utsettes for fare for unødige påkjenninger og belastninger. Det skal ikke brukes piggråd i gjerde for å regulere dyrs ferdsel.

Den som er ansvarlig for bygningen, gjerdet og innretningen, skal føre nødvendig tilsyn med disse og gjennomføre nødvendige tiltak for å kunne oppdage, forebygge og avhjelpe fare for unødige påkjenninger og belastninger.

Kongen kan gi nærmere forskrifter om bygninger, gjerder o.l., herunder om forbud mot og fjerning av slike, samt om unntak fra forbudet mot å bruke piggråd i gjerde.

§ 16 *Sporbarhet. Merking av produkter fra dyr*

Kongen kan gi forskrifter om sporbarhet for dyr eller produkter fra dyr ut fra hensynet til dyrevelferd.

Kongen kan gi forskrifter om merking av produkter som stammer fra dyr, herunder om påbudte og frivillige merkeordninger.

§ 17 *Omsetning mv. av produkter fra dyr*

Kongen kan i forskrift begrense, stille krav til eller forby produksjon, omsetning, import og eksport av produkter fra dyr som er omfattet av denne loven. Dette gjelder med de begrensninger som følger av overenskomst

med fremmed stat eller internasjonal organisasjon eller av folkeretten for øvrig.

§ 18 *Adgang til sted og plikt til å yte bistand*

Tilsynsmyndigheten skal ha uhindret adgang til sted eller lokale der det er grunn til å tro at det holdes dyr eller foregår annen aktivitet omfattet av loven. Dersom tilsynsmyndigheten ikke gis uhindret adgang og det er grunn til å tro at dyr er utsatt for unødige påkjenninger eller belastninger, kan tilsynsmyndigheten om nødvendig likevel ta seg inn med politiets bistand. Politiet skal ha tilsvarende adgang når de er anmodet av tilsynsmyndigheten om å bistå. Utenlandske inspektører kan delta i inspeksjoner mv. når det er nødvendig for å ivareta Norges internasjonale forpliktelser.

Enhver som blir ført tilsyn med skal vederlagsfritt stille nødvendige lokaler, inventar, arbeidshjelp og redskaper til disposisjon for utøvelse av tilsynet og ellers være behjelpelig med å legge til rette for tilsynet.

§ 19 *Opplysningsplikt, dokumentasjon og kontrolltiltak*

Dyreholder og andre som har plikter etter denne loven, skal på anmodning fra tilsynsmyndigheten gi opplysninger, melding, rapporter, dokumentasjon og innsyn i dokumenter som har betydning for tilsynsmyndighetens kontroll med etterlevelse av loven eller bestemmelser gitt i medhold av loven. Andre som har relevant informasjon, skal på anmodning fra tilsynsmyndigheten gi nødvendige opplysninger.

Kongen kan gi nærmere forskrifter om innholdet i opplysnings- og dokumentasjonsplikten, og om plikt til å etablere og gjennomføre systematiske kontrolltiltak.

§ 20 *Jakt, fangst og fiske*

Jakt, fangst og fiske skal utøves på en dyrevelferdsmessig forsvarlig måte.

Kongen kan til utfylling av første ledd gi nærmere forskrifter om jakt, fangst og fiske på viltlevende dyr.

Kongen kan gi forskrifter om jakt, fangst og fiske på dyr som eies eller på annen måte holdes i menneskers varetekt, herunder om trening for slik aktivitet, samt forby eller stille krav om særskilt tillatelse for slik aktivitet.

§ 21 *Innfanging og håndtering av viltlevende dyr*

Kongen kan gi forskrifter om innfanging og håndtering av viltlevende dyr, herunder om vilkår for og forbud mot slike aktiviteter.

Kapittel II Særlige bestemmelser om dyrehold

§ 22 *Generelle vilkår for hold av dyr*

Dyr skal bare holdes hvis de kan tilpasse seg holdet på en dyrevelferdsmessig forsvarlig måte.

Kongen kan gi nærmere forskrifter som begrenser eller forbyr hold av visse dyrearter, raser eller avlslinjer.

§ 23 *Dyrs levested*

Dyreholder skal sikre at dyr holdes i miljø som gir god velferd ut fra artstypiske og individuelle behov, herunder

gi mulighet for stimulerende aktiviteter, bevegelse, hvile og annen naturlig atferd. Dyrs levestandard skal fremme god helse og bidra til trygghet og trivsel.

Dyr skal ha adgang til egnet og trygt tilholdsrom utenom normal beiteperiode.

Kongen kan gi nærmere forskrifter om krav til dyrs levestandard, herunder om egnet og trygt tilholdsrom, tiltak for å forebygge, oppdage og bekjempe brann og om unntak fra krav om tilholdsrom.

§ 24 Tilsyn og stell

Dyreholder skal sikre at dyr får godt tilsyn og stell, herunder sikre at:

- fôr, beite og vann er av god kvalitet, dekker dyrets behov for næring og væske og fremmer god helse og velferd. Dyr skal ikke tvangsføres eller tvangsvannes, med mindre det skjer av dyrehelsemessig grunn,
- dyr beskyttes mot skade, sykdom, parasitter og andre farer. Syke og skadde dyr skal gis forsvarlig behandling og avlives om nødvendig,
- spredning av smitte begrenses, og
- dyr, der det er relevant, blir tilstrekkelig tamme til å kunne håndteres og stelles på dyrevelferdsmessig forsvarlig måte.

Kongen kan gi nærmere forskrifter om krav til omfang av tilsyn og stell og om beskyttelse og behandling av dyr.

§ 25 Avl

Avl skal fremme egenskaper som gir robuste dyr med god funksjon og helse.

Det skal ikke drives avl, herunder ved bruk av genteknologiske metoder, som:

- endrer arveanlegg slik at de påvirker dyrs fysiske eller mentale funksjoner negativt, eller som viderefører slike arveanlegg,
- reduserer dyrs mulighet til å utøve naturlig atferd, eller
- vekker allmenne etiske reaksjoner.

Dyr med arveanlegg som nevnt i andre ledd, skal ikke brukes i videre avl.

Kongen kan gi nærmere forskrifter om avl av dyr i strid med prinsippene i denne bestemmelsen.

§ 26 Trening, fremvisning, underholdning og konkurranser

Den som trener dyr og den som bruker dyr til fremvisning, underholdning og konkurranser samt arrangerer for slike aktiviteter, skal påse at dyr:

- er i stand til å gjennomføre aktiviteten uten å bli utmattet eller skadet,
- ikke utsettes for eller er påvirket av midler eller behandling som kan gjøre aktiviteten dyrevelferdsmessig uforsvarlig,
- ikke med hensikt påføres frykt, skade eller unødige påkjenninger og belastninger, og
- ikke trenes til eller brukes i kamper mot andre dyr eller mot mennesker.

Kongen kan gi nærmere forskrifter om trening, fremvisning og konkurranser mv., herunder stille krav om særskilt tillatelse eller forby ulike former for slik aktivitet,

forby bruk av visse dyrearter og forby visse former for midler og behandling.

Kongen kan gjøre unntak fra første ledd.

§ 27 Omsetning av dyr, ivaretagelse av andres dyr mv.

Den som selger eller overlater dyr til andre, skal gi den som overtar dyret nødvendig informasjon om forhold som er av betydning for dyrets velferd.

Kongen kan gi nærmere forskrifter om import, eksport, omsetning, omplassering, utlodning, leie og lån av dyr samt om ervervsmessig ivaretagelse av andres dyr, herunder forbud mot slike aktiviteter. Kongen kan gi forskrifter om krav til medfølgende informasjon når dyr overføres fra en person til en annen.

§ 28 Utsetting av dyr i naturen

Dyr fra dyrehold kan bare settes ut i naturen for å bli villlevende når dyret har gode muligheter for å tilpasse seg og overleve i det nye miljøet.

Kongen kan i forskrift fastsette vilkår for eller forbud mot utsetting av dyr i naturen.

Kapittel III Administrative bestemmelser og sanksjoner

§ 29 Avgift og gebyr

Kongen kan i forskrifter pålegge gebyr for å dekke kostnader med tilsyn, kontroll og særskilte tjenester etter denne loven eller forskrifter hjemlet i denne loven.

Kongen kan i forskrifter pålegge virksomheter omfattet av lov 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) å betale en avgift på næringsmidler. Avgiften skal dekke kostnader med tilsyn og kontroll etter denne loven med hold og bruk av dyr i produksjon av næringsmidler der kostnadene ikke dekkes av gebyr etter første ledd.

Kongen kan i forskrifter pålegge produsenter eller importører å betale en avgift på fôr til dyr som ikke brukes til produksjon av næringsmidler. Avgiften skal dekke kostnader med tilsyn og kontroll etter denne loven med hold og bruk av dyr som ikke blir brukt i produksjon av næringsmidler og der kostnadene ikke dekkes av gebyr etter første ledd.

Kongen kan gi nærmere forskrifter om beregning av gebyrene og avgiftene, og om innkreving og innbetaling av disse.

Ved forsinket betaling av avgifter og gebyr skal det betales rente i samsvar med lov 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling.

Avgifter og gebyr er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 30 Tilsyn og vedtak

Mattilsynet fører tilsyn og kan fatte nødvendige enkeltvedtak for å oppnå etterlevelse av bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven.

Mattilsynet oppnevner dyrevernemnder for å ivareta lekmannsskjønnet i dyrevelferdsarbeidet. Nemndene er en del av Mattilsynet.

Kongen kan delegere myndighet til andre offentlige og

private organer enn Mattilsynet og gi bestemmelser om hvem som er klageinstans i slike tilfeller.

Kongen kan gi nærmere forskrifter om utøving av tilsynet og om oppnevning, sammensetning og drift av tilsynsorganer.

§ 31 *Kompensasjon*

Ved inngripende vedtak om beiterestriksjoner grunnet rovvilt etter § 30, har dyreeier rett til økonomisk kompensasjon. Kongen kan gi nærmere forskrifter om rett til, vilkår for og utmåling av slik kompensasjon.

§ 32 *Gjennomføring av pålegg, midlertidig forvaring av dyr mv.*

Dersom pålegg fra tilsynsmyndigheten ikke etterkommes, det er ukjent hvem som er ansvarlig, eller det er nødvendig å få gjennomført tiltak raskt, kan tilsynsmyndigheten selv iverksette nødvendige tiltak.

Tilsynsmyndigheten eller politiet kan etter vedtak ta dyr i midlertidig forvaring eller på annen måte sørge for at dyret får nødvendig tilsyn og stell. Vedtak fattet av politiet faller bort om det ikke stadfestes av tilsynsmyndigheten innen 7 dager. Ansvar for dyr omfattet av politiets vedtak overføres til tilsynsmyndigheten når vedtaket stadfestes.

Midlertidig forvaring av dyr skal ikke vare lenger enn nødvendig. Dersom tilsynsmyndigheten finner at dyret ikke kan leveres tilbake til eier, skal dyret avlives. Hvis eieren samtykker, kan dyret likevel omplasseres eller selges.

Tiltak etter første og andre ledd kan gjennomføres for dyreholders regning. Skyldige beløp er tvangsgrunnlag for utlegg.

Politiet skal hjelpe til med gjennomføring av tilsyn og vedtak når tilsynsmyndigheten ber om det.

Kongen kan gi nærmere forskrifter om gjennomføring av pålegg og midlertidig forvaring av dyr.

§ 33 *Forbud mot aktiviteter omfattet av loven*

Den som unnlater å etterkomme vesentlige pålegg eller grovt eller gjentatte ganger overtrer bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven, kan av Mattilsynet ilegges nødvendige forbud mot aktiviteter omfattet av denne loven. Forbudet kan gjelde alle eller noen arter, en eller flere aktiviteter, for en viss periode eller inntil videre.

Domstolen kan i forbindelse med straffesak fastsette forbud som nevnt i første ledd.

§ 34 *Overtredelsesgebyr*

Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven, kan ilegges et overtredelsesgebyr av tilsynsmyndigheten. Gebyret skal stå i forhold til overtredelsens alvorlighetsgrad. Det kan videre tas hensyn til fortjeneste som den ansvarlige har hatt ved overtredelsen og tilsynsmyndighetens kostnader i tilknytning til kontrolltiltak og behandling av saken.

Vedtaket om overtredelsesgebyr er tvangsgrunnlag for utlegg.

Kongen kan gi nærmere forskrifter om overtredelsesge-

byr, herunder bestemmelser om fastsettelse og beregning av gebyret.

§ 35 *Tvangsmulkt*

Tilsynsmyndigheten kan ilegge tvangsmulkt i form av engangsmulkt eller løpende dagmulkt til den som unnlater å etterkomme et enkeltvedtak innen fastsatt frist.

Tvangsmulktens størrelse fastsettes under hensyn til hvor viktig det er at vedtaket gjennomføres, og hvilke kostnader det antas å medføre.

Tvangsmulkt kan fastsettes allerede i forbindelse med at et vedtak treffes når det anses nødvendig at fristen overholdes.

Vedtaket om tvangsmulkt er tvangsgrunnlag for utlegg. Tilsynsmyndigheten kan frafalle påløpt tvangsmulkt.

Kongen kan gi nærmere forskrifter om fastsettelse og beregning av tvangsmulkt.

§ 36 *Etablering av dataregistre*

Tilsynsmyndigheten kan opprette nye eller knytte seg til eksisterende dataregistre når det er nødvendig av hensyn til lovens formål, eller når det er nødvendig for å oppfylle internasjonale avtaler som Norge har inngått. Slike registre kan ikke uten samtykke fra den det gjelder inneholde personopplysninger som er sensitive i henhold til lov 14. april 2000 nr. 31 om behandling av personopplysninger § 2 nr. 8.

Kongen kan gi forskrifter om plikt til å avgi opplysninger til slike registre.

§ 37 *Straff*

Forsettlig eller grovt uaktsom overtredelse av bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven eller vedtak gitt i medhold av loven, straffes med bøter eller fengsel inntil 1 år eller begge deler, såfremt forholdet ikke rammes av strengere straffebestemmelse. På samme måte straffes medvirkning.

Grov overtredelse straffes med fengsel inntil 3 år. Ved vurdering av om overtredelsen er grov, skal det særlig legges vekt på overtredelsens omfang og virkninger, og graden av utvist skyld.

Bestemmelsene i første og annet ledd gjelder ikke for overtredelse av §§ 4, 5 og 6.

Kapittel IV Avsluttende bestemmelser

§ 38 *Gjennomføring og utfylling*

Kongen kan fastsette de forskrifter som er nødvendige for å oppfylle Norges forpliktelser som følge av EØS-avtalen, herunder at slike forskrifter i tilfelle motstrid skal gå foran denne loven.

§ 39 *Endringer i andre lover*

a) I lov 15. juni 2001 nr. 75 om veterinærer og annet dyrehelsepersonell gjøres følgende endringer:

§ 14 Nødhjelp skal lyde:

Dyrehelsepersonell plikter snarest mulig *etter anmodning* å yte den hjelp vedkommende evner – personlig eller

ved stedfortreder – når det etter tilgjengelige opplysninger må antas at øyeblikkelig hjelp er påtrengende nødvendig. Plikten faller bort ved gyldig forfall eller ved at hjelp i tide blir ytt av annet dyrehelsepersonell.

For den hjelp dyrehelsepersonell har ytt etter foregående ledd, kan hun eller han kreve en passende godtgjørelse fra staten dersom hun eller han ikke etter krav får betaling av rekvirenten eller den som har betalingsplikten. *Dersom rekvirenten eller dyrehelsepersonellet selv har hjelpeplikt etter dyrevelferdsloven § 4 og dyret er viltlevende eller ikke har en kjent eier eller innehaver, kan dyrehelsepersonell kreve en passende godtgjørelse fra staten for nødvendig hjelp.*

Departementet kan gi forskrifter om når øyeblikkelig hjelp er påtrengende nødvendig, hva som er nødvendig hjelp, passende godtgjørelse og om andre vilkår for godtgjørelse etter denne bestemmelsen.

§ 31 første ledd første punktum skal lyde:

Rådet skal være rådgiver for veterinærmyndighetene i disiplinærsaker, saker om forsvarlig virksomhet og saker av veterinærmedisinsk art.

b) I lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell m.v. (helsepersonelloven) gjøres følgende endringer:

§ 23 nr. 4 skal lyde:

4. at opplysninger gis videre når tungtveiende private eller offentlige interesser gjør det rettmessig å gi opplysningene videre,

§ 23 nr. 5 skal lyde:

5. at opplysninger gis videre når helsepersonell gjennom sin yrkesutøvelse har grunn til å tro at dyr blir utsatt for slik mishandling eller alvorlig svikt vedrørende miljø, tilsyn og stell at det anses rettmessig å gi opplysningene videre til Mattilsynet eller politiet eller

Nåværende nr. 5 blir ny nr. 6.

c) I lov 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) skal § 20 oppheves.

§ 40 *Ikrafttredelse og overgangsbestemmelser*

Denne loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Fra samme tidspunkt oppheves lov 20. desember 1974 nr. 73 om dyrevern samt lov 19. april 2002 nr. 11 om endringer i lov 20. desember 1974 nr. 73 om dyrevern.

Forskrifter eller enkeltvedtak gitt i eller i medhold av lov 20. desember 1974 nr. 73 om dyrevern gjelder fortsatt inntil de blir opphevet.

Presidenten: Det voteres over kapittel I § 3 og kapittel III § 30 første ledd. Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling til kapittel I § 3 og kapittel III § 30 første ledd ble bifalt med 56 mot 15 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 19.02.21)

Presidenten: Presidenten vil nå la det voteres alternativt mellom innstillingens kapittel III § 30 andre ledd første punktum og § 31 første punktum og forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«I lov om dyrevelferd skal følgende bestemmelser lyde:

§ 30 andre ledd første punktum:

Mattilsynet oppnevner dyrevernmenn for å ivareta lekmannsskjønn og veterinærkompetanse i dyrevelferdsarbeidet.

§ 31 første punktum:

Ved vedtak om beiterestriksjoner grunnet rovvilt etter § 30, har dyreeier rett til full økonomisk kompensasjon.»

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling til kapittel III § 30 andre ledd første punktum og § 31 første punktum og forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble innstillingen bifalt med 39 mot 32 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 19.03.00)

Presidenten: Det voteres over resten av kapitlene I og III samt kapitlene II og IV.

Votering:

Komiteens innstilling til resten av kapitlene I og III samt kapitlene II og IV ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Sak nr. 3 [19:03:26]

Referat

1. (94) Statsministerens kontor melder at
  1. lov om endring i lov 16. juni 2006 nr. 20 om arbeids- og velferdsforvaltningen (arbeids- og velferdsforvaltningsloven) (Besl. O. nr. 70 (2008–2009))
  2. lov om endring i lov 13. juni 1975 nr. 35 om skattlegging av undersjøiske petroleumsforekomster m.v. (Besl. O. nr. 21 (2008–2009))
  3. lov om endringer i lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energiloven) (Besl. O. nr. 64 (2008–2009))
 – er sanksjonert under 24. april 2009
 Enst.: Vedlegges protokollen.
2. (95) Lov om endringer i barnevernloven (Ot.prp. nr. 69 (2008–2009))
3. (96) Lov om endringer i diskrimineringsombudsloven, markedsføringsloven og barneombudsloven (Ot.prp. nr. 74 (2008–2009))
4. (97) Lov om endringer i arbeidsmiljøloven, likestillingsloven, diskrimineringsombudsloven og diskriminerings- og tilgjengelighetsloven (Ot.prp. nr. 79 (2008–2009))
5. (98) Lov om endringer i lov 4. desember 1992 nr. 127 om kringkasting (Ot.prp. nr. 81 (2008–2009))
 Enst.: Nr. 2–5 sendes familie- og kulturkomiteen.
6. (99) Lov om endringer i lov 12. juni 1981 nr. 52 om verdipapirfond og enkelte andre lover (Ot.prp. nr. 72 (2008–2009))
7. (100) Lov om endringer i finansieringsvirksomhetsloven og enkelte andre lover (kapital- og organisasjonsformer i sparebanksektoren mv.) (Ot.prp. nr. 75 (2008–2009))
8. (101) Lov om endringer i revisorloven og enkelte andre lover (gjennomføring av revisjonsdirektivet) (Ot.prp. nr. 78 (2008–2009))
9. (102) Lov om endringer i finansieringsvirksomhetsloven, børsloven, verdipapirregisterloven, verdipapirhandelloven mv. (eierskap i finansinstitusjoner og i infrastrukturforetak på verdipapirirområdet) (Ot.prp. nr. 80 (2008–2009))
10. (103) Lov om endringer i ligningsloven mv. (tilleggs-skatt) (Ot.prp. nr. 82 (2008–2009))
 Enst.: Nr. 6–10 sendes finanskomiteen.
11. (104) Lov om fylkeskommuners oppgaver i folkehelsearbeidet (Ot.prp. nr. 73 (2008–2009))
 Enst.: Sendes helse- og omsorgskomiteen.
12. (105) Lov om endringer i lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler (Ot.prp. nr. 71 (2008–2009))
 Enst.: Sendes kirke-, utdannings- og forskningskomiteen.
13. (106) Lov om tjenestevirksomhet (tjenesteloven) (Ot.prp. nr. 70 (2008–2009))
14. (107) Lov om endringer i akvakulturloven (Ot.prp. nr. 77 (2008–2009))
 Enst.: Nr. 13 og 14 sendes næringskomiteen.
15. (108) Lov om overføring av rettigheter og forpliktelser ved omklassifisering av veg etter veglov § 62 tredje ledd i forbindelse med forvaltningsreformen (Ot.prp. nr. 68 (2008–2009))
 Enst.: Sendes transport- og kommunikasjonskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 19.04.
